

ยุคเริ่มต้นการพัฒนาประเทศ

ยุคเริ่มต้นการพัฒนาประเทศอยู่ระหว่างปีพุทธศักราช 2493-2506 ในบทนี้จะกล่าวถึงยุคเริ่มต้นในการพัฒนาประเทศ โดยนำเอาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเข้ามามีใช้ในการพัฒนาประเทศ อิทธิพลตะวันตกเริ่มเข้ามามีผลต่อการศึกษาวិชาเศรษฐกิจศาสตร์ในยุคนั้น

สภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

หลังจากการรัฐประหารในปีพุทธศักราช 2490 จอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้กลับเข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง ในปีพุทธศักราช 2491 ประเทศสหรัฐอเมริกาเริ่มมีความสัมพันธ์กับไทยมากขึ้น โดยมีจุดร่วมทางความคิดต่อต้านลัทธินิยมคอมมิวนิสต์และต้องการขยายอิทธิพลทางการเมืองในภูมิภาคแถบนี้ ในขณะที่เดียวกันประเทศไทยเองก็มีความจำเป็นต้องรักษาฐานะภาพประเทศหลังสงคราม มิให้เสียเปรียบกลุ่มประเทศมหาอำนาจ การมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับประเทศมหาอำนาจตามที่สนะของบริหารประเทศในขณะนั้นย่อมมองเห็นว่ามีผลประโยชน์ต่อความอยู่รอดของประเทศชาติมากกว่า ดังนั้นเหตุการณ์ปรากฏจะแยกพิจารณาดังนี้

1. ปัจจัยภายนอก ในช่วงระยะปีพุทธศักราช 2483-2493 เป็นระยะที่ไทยต้องประสบปัญหาเรื่องความอยู่รอดและการรักษาเอกราชอธิปไตยของประเทศอย่างหนัก ประเทศไทยถูกประเทศที่มหาอำนาจเห็นอกว่่าร์กล้าอยู่ตลอดมา เริ่มตั้งแต่ญี่ปุ่นบุกประเทศในปี พ.ศ. 2484 อังกฤษเรียกร้องค่าเสียหายจากสงครามใน พ.ศ. 2488 และในช่วงปี พ.ศ. 2489-2490 ฝรั่งเศสต้องการดินแดนเสียมราฐ พระตะบอง ที่ไทยยึดได้หลังสงครามอินโดจีนกลับคืน (แถบสข น่มนหน้ 2525:3) นอกจากนี้ การเมืองในแถบภูมิภาคเอเชียเริ่มเปลี่ยนแปลง ลัทธิคอมมิวนิสต์ได้เริ่มเข้าครอบครองกลุ่มประเทศแถบเอเชีย ด้วยสถานะการณ์ของประเทศที่ปรากฏอยู่ จึงมีความจำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา

2. ปัจจัยภายใน การกลับเข้ามามีอำนาจอีกครั้งหนึ่งของรัฐบาล จอมพล ป.พิบูลสงครามต้องเผชิญกับการแก้ไขปัญหภาวะเศรษฐกิจของประเทศหลังสงครามโลกครั้งที่สอง การฟื้นฟูเศรษฐกิจ การพัฒนาประเทศให้ทันสมัยทัดเทียมกับประเทศมหาอำนาจ ซึ่งก็คือการพัฒนาประเทศตามแนวการพัฒนาแบบตะวันตก นอกจากนี้ ยังต้องพบกับปัญหาการเมืองภายในประเทศ ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มพลเรือน กลุ่มทหาร และกลุ่มเสรีไทย ดังจะเห็นได้จากกาเกิดกบฏและการปฏิวัติรัฐประหารอย่างน้อย 6 ครั้ง ในช่วงปี พ.ศ. 2490-2494

2.1 รัฐประหาร 8 พฤศจิกายน 2490 จอมพลผิน ชุณหะวัณ เป็นหัวหน้าโค่นล้มรัฐบาลพลเรือตรีถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ เป็นผลสำเร็จ

2.2 กบฏ 29 สิงหาคม 2491 ผกกกล่าวหาคือ นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายทอง สิทธิธรรม นายถวิล อุดล และนายเตียง ศิริขันธ์ ไม่สำเร็จ

2.3 กบฏเสนาธิการ หรือกบฏนายพล 1 ตุลาคม 2491 เป็นกบฏทหาร มีอาทิ เช่น พลตรีสมบรม ศรีรานชิต พลตรีเนตร เขมะโยธิน พลตรีหลวงรณกรกรมโกวิท เป็นผู้ทำอ้างว่า เพื่อปรับปรุงกองทัพบก ไม่สำเร็จ

2.4 กบฏระบบสังหาร(แบบอองซานของพม่า) 23 กุมภาพันธ์ 2491 หัวหน้ามี พันเอกทวน วิชัยหตะ ร.อ.สุนทร ทรัพย์ทวี ร.อ.ชลิต ชัยสิทธิเวช เป็นผู้นำ สมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ไม่สำเร็จ

2.5 กบฏวังหลวง 26 กุมภาพันธ์ 2492 มีนายพลทหารเรือ และ นายปรีดี พนมยงค์ เป็นหัวหน้า ไม่สำเร็จ

2.6 กบฏแมนฮัตตัน 2494 พลเรือตรีทหาร ข้าหริฎุ นาวาเอกอานนท์ ปุทธิภาภา นาวาตรีมนัส จารุภา นาวาตรีประกาย พุทธาริ นาวาตรีสัททร ต้นตราภรณ์ ไม่สำเร็จ (บุญชนะ อัคราภกร 2525:60-61)

ด้านเศรษฐกิจ

ในช่วงระยะเวลา 5 ปี ได้เกิดกบฏและรัฐประหารเพื่อล้มล้างรัฐบาลประมาณ 6 ครั้ง สะท้อนให้เห็นสภาพเศรษฐกิจสังคมและการเมืองนั้น มีความคิดเห็นแตกแยกทั้งกลุ่มทหาร และ พลเรือน ปัญหาที่ถกยกขึ้นมาเป็นข้ออ้างคือปัญหาเศรษฐกิจเสื่อมโทรม ความจำเป็นต้องพัฒนา ประเทศให้เจริญ นอกจากนี้ก็มีปัญหาเงินเฟ้อ ประชาชนได้รับความเดือดร้อน การขาด ประสิทธิภาพในการบริหารงานของรัฐ มีโจรผู้ร้ายชุกชุม ปัญหาชาวต่างชาติในประเทศไทย ถึงแม้ว่าการรัฐประหารจะไม่สำเร็จเนื่องจากฝ่ายรัฐบาลสามารถเอาชนะและปราบปรามกบฏได้ก็ตาม แต่รัฐบาลก็ต้องพยายามสร้างฐานความมั่นคง ในการบริหารงานและพัฒนาประเทศ โดยการเปิดรับ ความช่วยเหลือจากต่างประเทศ

โดยในปีพุทธศักราช 2493 รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ลงนามในสนธิสัญญากับ อเมริกา 3 ฉบับ ฉบับแรก เป็นความตกลงทางการศึกษาและวัฒนธรรม ลงนามเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2493 เพื่อส่งเสริมและมีการแลกเปลี่ยนนักศึกษา คร อาจารย์ นักวิจัยระหว่างกัน เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม ฉบับที่สอง ความ ตกลงร่วมมือทางเศรษฐกิจและทางเทคนิค ลงนามเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2493 และฉบับที่สาม ความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือทางการทหาร ลงวันที่ 17 ตุลาคม 2493 (กระทรวงพัฒนาการ แห่งชาติ กรมวิเทศสหการ 2504: 56-71, 88-97) หลังจากการลงนามความร่วมมือสนธิสัญญา ทั้ง 3 ฉบับ ในปี พ.ศ.2493 ความช่วยเหลือจากต่างประเทศในรูปขององค์การและมูลนิธิ จากสหรัฐอเมริกาเข้ามามีบทบาทต่อการบริหารและการดำเนินงานทางการทหาร การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา วัฒนธรรม โดยเฉพาะทางด้านการบริหารและพัฒนาเศรษฐกิจ

ของประเทศ จึงได้ตั้งหน่วยงานเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งได้รับแนวคิดการพัฒนาประเทศแบบทันสมัย ในยุคเริ่มต้นพัฒนาประเทศ

ตารางที่ 2 หน่วยงานที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับแนวคิดทาง เศรษฐศาสตร์
ในยุคเริ่มต้นพัฒนาประเทศ

ปี พ.ศ.	สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ	สำนักงบประมาณ	สำนักงาน คณะกรรมการ ส่งเสริมการลงทุน
2493	จัดตั้งสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ		
2497			ตราพระราชบัญญัติส่งเสริม อุตสาหกรรม พ.ศ.2497
2501			แก้ไขและเพิ่มเติมโดย ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 31 ลงวันที่ 29 พฤศจิกายน 2501* และประกาศ คณะปฏิวัติฉบับที่ 33 ลงวันที่ 5 ธันวาคม 2501**
2502	พ.ร.บ.จัดตั้งสภาพัฒนาการ เศรษฐกิจแห่งชาติ	จัดตั้งสำนักงบประมาณ	จัดตั้งสำนักงานส่งเสริม การลงทุน
2503			พระราชบัญญัติส่งเสริมการ ลงทุน เพื่อกิจการ อุตสาหกรรม พ.ศ.2503

ที่มา :

1. ราชกิจจานุเบกษา 2497 ตอนที่ 14 หน้า 1503
2. ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 75 ตอนที่ 101 (ฉบับพิเศษ) หน้า 5
3. ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 75 ตอนที่ 103 (ฉบับพิเศษ) หน้า 1-5
4. ประชัมภกฏหมายประจำศก 2494

จากตาราง มีหน่วยงานที่มีส่วนสัมพันธ์ในการเชื่อมโยงแนวคิดของวิชาเศรษฐศาสตร์กับ
แนวทางการพัฒนาประเทศในยุคนั้น คือ สภาเศรษฐกิจแห่งชาติ และสำนักงานประมาธ สำนักงาน
คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

1. สำนักงานประมาธ จัดตั้งตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการ สำนักนายกรัฐมนตรี
พ.ศ. 2502 โดยมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- 1.1 พิจารณาเสนอ นโยบายและแผนการคลัง
- 1.2 จัดเตรียมงบประมาณและควบคุมการดำเนินงานตามงบประมาณ
- 1.3 ทว่าการค้นคว้าและวิจัย ในวิธีปรับปรุงระเบียบปฏิบัติงาน และแนะนำส่วน
ราชการและองค์การของรัฐบาล เพื่อปรับปรุงระเบียบปฏิบัติใหม่ประสิทธิภาพและประหยัดรายจ่าย
ของแผ่นดิน
- 1.4 พิจารณาและประสานข้อเสนอของส่วนราชการและองค์การของรัฐบาล
แล้วให้คำแนะนำในอันที่จะเสนอร่างพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา ออกประกาศคำสั่งหรือกฎ
ข้อบังคับเกี่ยวกับการคลัง
- 1.5 พิจารณาหาทางปรับปรุงและประสานด้านสถิติเกี่ยวกับการคลัง
- 1.6 รายงานให้นายกรัฐมนตรีทราบเสมอถึงความคืบหน้าส่วนราชการต่าง ๆ
ได้ทำไปตามแผนที่ในงบประมาณ และเสนอความเห็นต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อให้การปฏิบัติงานของ
ส่วนราชการต่าง ๆ ประสานกัน ให้เงินในงบประมาณได้ใช้จ่ายอย่างประหยัดที่สุด และให้มีการ
เหลื่อมล้ำปฏิบัติงานกันแต่น้อยที่สุด

การจัดตั้งสำนักงานประมาธ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดหางบประมาณของ
ประเทศ โดยสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นการจัดองค์กรการบริหารงานงบประมาณของประเทศ
ตามอย่างสหรัฐอเมริกา ดังที่ สิริ ปกาสดี (2509:23-24) อดีตผู้อำนวยการสำนักงานประมาธ
กล่าวไว้

การจัดหางบประมาณนี้ เป็นหน้าที่ของกระทรวงการคลังอยู่ตลอดมา ตั้งแต่เริ่มการ
จัดหางบประมาณขึ้นในประเทศไทยเป็นครั้งแรก ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จนกระทั่งเกิดการปฏิวัติชนเมือวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501
คณะปฏิวัติ ได้พิจารณาเห็นว่า เรื่องงบประมาณนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับนโยบายอันสำคัญและ
ต้องอาศัยอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานอย่างเด็ดขาดกว้างขวาง งานงบประมาณจึงไม่
เหมาะสมที่จะเป็นงานของกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง ควรจะจัดตั้งเป็นสำนัก
งานขนต่างหาก มีฐานะเทียบเท่ากรม สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้เพื่อให้เป็น

ไปตามแบบธรรมเนียมที่คล้ายอารยประเทศเช่น สหรัฐอเมริกา ซึ่งสำนักงบประมาณ (Budget Bureau) สังกัดอยู่ในสำนักบริหารของประธานาธิบดี (The Executive Office of the President) สำนักงบประมาณของสหรัฐอเมริกานั้น นอกจากจะทำหน้าที่ให้คำแนะนำแก่ประธานาธิบดีเพื่อปรับปรุงการบริหารงานของกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ทั้งในด้านการเงินและการบัญชีด้วย ตลอดจนถึงแจ้งให้ความกระจ่างแก่หน่วยราชการอื่น ๆ ที่มีปัญหาในด้านระเบียบหรือกฎหมาย และดำเนินการประสานงานกับปรับปรุงการสถิติต่าง ๆ ด้วยความคิดเห็นของคณะปฏิวัติที่จะจัดตั้งสำนักงบประมาณขึ้นในสำนักนายกรัฐมนตรีนั้น ได้รับความสนับสนุนจาก PAS. ซึ่งสหรัฐอเมริกาส่งมาช่วยเหลือในการปรับปรุงการบริหารการคลังของประเทศไทย ตั้งแต่ปี 2499 อย่างเต็มที่ ในที่สุด เมื่อมีการจัดตั้งรัฐบาลขึ้นภายหลังการปฏิวัติแล้ว รัฐบาลก็ได้ตราพระราชบัญญัติจัดตั้งระเบียบราชการสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2502 ขึ้น โดยมีสำนักงบประมาณสังกัดอยู่ในสำนักนายกรัฐมนตรีด้วย (สิริ ปกาสิต 2509:24)

2. สภาเศรษฐกิจแห่งชาติ จัดตั้งโดยพระราชบัญญัติสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ 2493 เพื่อพิจารณาและให้คำแนะนำปัญหาเศรษฐกิจของชาติ รวมทั้งการชี้แจงให้รัฐบาลทราบถึงวิธีการอันเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะนำมาใช้เพื่อผดุง ส่งเสริม และทำความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของชาติ โดยอาศัยความรู้ทางเทคนิค ข้อมูลสถิติที่พยากรณ์ และรวบรวมไว้ (ประชุมกฎหมายประจำศก 2494:159-162) ต่อมาในปีพุทธศักราช 2502 ได้ออกพระราชบัญญัติจัดตั้งสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ปัจจุบันคือ สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ประหยัต บุรณศิริ 2513: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

การดำเนินงานของสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ มีการแบ่งงานของสภาเศรษฐกิจออกเป็น 5 สาขา คือ (1) สาขาเศรษฐกิจการเกษตร (2) สาขาเศรษฐกิจการคลัง (3) สาขาเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (4) สาขาเศรษฐกิจการพาณิชย์ (5) สาขาเศรษฐกิจการคมนาคม โดยสภาเศรษฐกิจแห่งชาติประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และมีผู้มีความรู้ความชำนาญในทางเศรษฐกิจ มีจำนวนไม่น้อยกว่า 20 นาย เป็นกรรมการ นอกจากนั้น สภาเศรษฐกิจแห่งชาติสามารถแต่งตั้งอนุกรรมการ ประกอบด้วยกรรมการไม่น้อยกว่าสามนาย เพื่อพิจารณาปัญหาใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ (ประชุมกฎหมายประจำศก 2494:159-162) จากขอบข่ายการแบ่งงานของสภาเศรษฐกิจออกเป็นสาขาย่อย 5 สาขาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ในขณะนั้น ความจำเป็นที่จะต้องมีบุคคลที่มีความรู้ทางด้านเศรษฐศาสตร์อยู่พอสมควร

3. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน มีพัฒนาการมาจากพระราชบัญญัติส่งเสริมอุตสาหกรรม พ.ศ. 2497 นับเป็นจุดเริ่มต้นนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทยอย่างจริงจัง ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม โดยประกาศของคณะปฏิวัติ 2 ฉบับ คือ ฉบับวันที่ 31 สิงหาคม 2501 และฉบับที่ 33 ลงวันที่ 5 ธันวาคม 2501 เพื่อเป็นการผ่อนผันให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไม่ต้องวางเงินอากรที่เรียกเก็บจากเครื่องจักร หรือวัตถุดิบนำเข้ามาจากต่างประเทศและข้อกำหนดเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมภายในประเทศ ซึ่งช่วยจัดปัญหาอุปสรรคการขยายตัวของอุตสาหกรรม จูงใจให้นักลงทุนไทยและต่างประเทศมาลงทุนประกอบอุตสาหกรรมในประเทศไทยได้ ซึ่งต่อมาประกาศฉบับที่ 33 ได้รับการปรับให้เป็นพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจกรรมอุตสาหกรรม พ.ศ. 2503 มีใจความอันแสดงให้เห็นการเปิดโอกาสและสิทธิประโยชน์ที่บริษัทข้ามชาติหรือบริษัทลงทุนจากต่างประเทศจะได้จากการลงทุนในประเทศไทย กล่าวคือ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 77 ตอนที่ 88 หน้า 865-881)

3.1 รัฐบาลได้รับรองว่าจะไม่ประกอบกิจการอุตสาหกรรมขึ้นใหม่เป็นการแข่งขันกับอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริม รวมทั้งจะไม่โอนกิจการอุตสาหกรรมของเอกชนมาเป็นของรัฐ

3.2 อนุญาตให้ผู้ได้รับการส่งเสริมจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ให้ถือครองตามสิทธิที่ดินได้ ตามจำนวนที่คณะกรรมการส่งเสริมเห็นว่าเหมาะสม

3.3 อนุญาตให้คนต่างด้าวและครอบครัวเข้าเมืองได้ แม้ว่าจะเกินอัตราโควตาคนเข้าเมือง ในกรณีที่คนต่างด้าวนี้เป็นช่างฝีมือ หรือผู้ชำนาญในด้านอุตสาหกรรม

3.4 อนุญาตให้ส่งผลิตภัณฑ์ทางอุตสาหกรรมที่ผลิตได้ออกนอกราชอาณาจักร

3.5 กิจการที่ได้รับการส่งเสริม อาจได้รับสิทธิพิเศษคุ้มครอง ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

3.5.1 ห้ามนำผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์เดียวกับผู้ได้รับการส่งเสริมผลิตอยู่แล้วเข้ามาในราชอาณาจักร

3.5.2 ขนอากรขาเข้าสำเร็จผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์เดียวกับผู้ได้รับการส่งเสริมผลิตอยู่

3.5.3 งดหรือลดอากรขาออกสำหรับผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ ซึ่งผู้ได้รับการส่งเสริมผลิตได้และต้องการส่งออก

3.6 งดเว้นอากรขาเข้าให้กับเครื่องจักร ส่วนประกอบเครื่องจักร อุปกรณ์ของโรงงานที่นำเข้าจากต่างประเทศ ส่วนวัสดุ เครื่องมือ เครื่องใช้ โครงโรงงานสำเร็จรูป และอุปกรณ์ก่อสร้างโรงงาน จะได้อัตราลดอากรขาเข้าเท่าไรนั้น ให้คณะกรรมการส่งเสริมฯ เป็นผู้พิจารณาเป็นราย ๆ ไป

3.7 งดเว้นการเก็บภาษีเงินได้ของผลกำไร ที่ได้จากการประกอบกิจการ อุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมเป็นเวลา 2 ปี โดยอยู่ในเวลา 5 ปี นับตั้งแต่ได้รับบัตรส่งเสริม การลงทุน

3.8 อนุญาตให้ผู้ประกอบการลงทุนส่งเงินตราออกนอกประเทศได้ ในส่วนที่เป็น เงินลงทุนที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ และกำไรที่ได้จากเงินลงทุนจำนวนนั้น

3.9 หากคณะกรรมการส่งเสริมฯ เห็นสมควร ก็อาจจะให้มีการงดเว้นหรือลด ภาษีอากรเข้า วัตถุดิบและวัสดุที่ใช้ในการผลิต ซึ่งต้องนำเข้าจากต่างประเทศตามจำนวนและระยะเวลาที่คณะกรรมการเห็นสมควรได้

จากสิทธิและผลประโยชน์ต่างๆ ที่รัฐบาลออกพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรม สะท้อนให้เห็นว่า รัฐบาลได้รับเอาแนวคิดการพัฒนาแบบตะวันตก ที่มุ่งสร้างความเจริญเติบโต (growth) และความมีเสถียรภาพ (stability) ทางเศรษฐกิจเป็นเป้าหมาย โดยเปิดรับ การลงทุนจากต่างประเทศด้วยการให้สิทธิพิเศษดังกล่าวข้างต้น

แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวทันทสมันนิยม

การจัดตั้งหน่วยงานทั้งสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน และสำนักงานงบประมาณ ซึ่งมีความสำคัญต่อประเทศไทยในแง่การกำหนดนโยบายเศรษฐกิจ โดย เน้นการสร้างระบบและการบริหารการเงินการคลังของประเทศ ส่งเสริมการลงทุนทางด้าน อุตสาหกรรมจากภายนอกมุ่งหาวิธีการที่สร้างความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของประเทศ โดย อาศัยความรู้ทางเทคนิคต่าง ๆ ระดมความคิดจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดการพัฒนาตามแนวทันทสมันนิยมของเศรษฐศาสตร์ Positivism ที่มีอิทธิพล มากที่สุดต่อประเทศคือพัฒนา โดยส่งแนวความคิดผ่านหน่วยงานทั้งสาม ในแนวคิดวิสัยทัศน์ของ เศรษฐศาสตร์ Positivism เห็นว่า การพัฒนาหรือความก้าวหน้าเป็นเทคนิค การพัฒนาจึงต้อง ดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำเอาเทคนิคต่างๆ เข้ามาใช้ในการวางแผนพัฒนาเพื่อความเจริญ เติบโต (Growth) ทางเศรษฐกิจเป็นเป้าหมายหลัก แนวความคิดในการพัฒนาเศรษฐกิจตาม แนวทันทสมันนิยม โดยสังเขปดังนี้

1. การสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สนับสนุนด้านการออม ส่งเสริมการให้ เกิดการลงทุนอุตสาหกรรมและ เอกชน เพราะ เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการขยายตัว ของระบบเศรษฐกิจ การวางแผนเศรษฐกิจในระยะยาวและ ในระดับมหภาค
2. รัฐบาลต้องมีบทบาทในการวางแผนเศรษฐกิจ โดยเฉพาะบทบาทสำคัญในการทำให้ แนวคิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยอาศัยการจัดตั้งองค์กรในระดับต่าง ๆ เข้าดำเนิน นโยบายให้เกิดผลสำเร็จ

3. การสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจะเป็นจริงได้ต้องอาศัยความช่วยเหลือ (AID) จากภายนอกประเทศเป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงต้องมีการสร้างหรือเพิ่มความร่วมมือกับรัฐบาลของต่างประเทศ และองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อการพัฒนา (P.W. Preston 1982:49-62)

การพัฒนาตามแนวทันสมัยนิยม เป็นแนวทางการพัฒนาแบบตะวันตก ซึ่งเน้นเป้าหมายในเรื่องความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศด้อยพัฒนา โดยเสนอแนะว่า ประเทศด้อยพัฒนา จะบรรลุเป้าหมาย ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากภายนอกประเทศในรูปแบบต่าง ๆ จากประเทศพัฒนาแล้ว ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา โดยเฉพาะสาขาวิชาที่สะท้อนแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจ อันได้แก่ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

อิทธิพลของแนวคิดการพัฒนากับสถาบันการสอนเศรษฐศาสตร์

จากการตั้งหน่วยงานที่สะท้อนให้เห็นยุทธศาสตร์การพัฒนาของประเทศในขณะนั้น ซึ่งยึดถือตามแนวคิดเศรษฐศาสตร์กระแสหลักของประเทศพัฒนาแล้วหรือประเทศตะวันตก ซึ่งประสบผลสำเร็จจากการพัฒนาพบประเทศในยุโรปหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งยอมรับส่วนสัมพันธ์กับสถาบันการศึกษาให้การเรียนการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ประเทศไทยในขณะนั้น มีประเด็นที่เกี่ยวกับการพัฒนาของวิชาเศรษฐศาสตร์ดังนี้

1. การจัดตั้งคณะเศรษฐศาสตร์ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และภาครเมือง เนื่องมาจากความจำเป็นทางภาวะเศรษฐกิจของประเทศหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ต้องมุ่งการพัฒนาประเทศกับนโยบายที่ต้องการรับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา โดยได้มีการลงนามความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและทางเทคนิค ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2493 ดังข้อความในข้อที่ 1

รัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา ภายใต้บังคับแห่งข้อกำหนดเงื่อนไข ซึ่งระบุไว้ในกฎหมายและภายใต้บังคับแห่งบรรดาข้อตกลงซึ่งกำหนดไว้ในความตกลงนี้ จะได้อำนวยความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและทางเทคนิคแก่รัฐบาลไทย ตามแต่รัฐบาลแห่งประเทศไทยจะขอร้อง และรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกาจะตกลงยินยอม รัฐบาลแห่งประเทศไทยและรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา จะได้ร่วมมือในอันที่จะให้การจัดหาภายใต้กำหนดการองค์การบริหารการร่วมมือทางเศรษฐกิจได้เป็นไปในราคาอันเหมาะสม และข้อกำหนดอันเหมาะสม โภคภัณฑ์และบริการที่จะอำนวยความสะดวกนี้ จะได้แจกจ่ายภายในประเทศไทยภายในข้อกำหนดและเงื่อนไข ซึ่งจะได้ตกลงกันระหว่างรัฐบาลทั้งสอง"

(กรมวิเทศสหการ 2504: 58-59)

ชี้ให้เห็นว่า สหรัฐอเมริกาจะช่วยเหลือทาง เศรษฐกิจและ เทคโนโลยีแก่ประเทศไทยตามที่ประเทศไทย ขอร้อง ดังนั้นข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งคือประเทศไทยจะต้องรู้สภาพของไทยเองว่า ขณะนั้นเศรษฐกิจ ไทยต้องการความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาทางด้านใดบ้าง ซึ่งก็มีความจำเป็นที่จะต้องมีคนคลุ่ ทั่วความรูทางด้านเศรษฐกิจ/เศรษฐศาสตร์มากเพียงพอ ซึ่งในช่วงก่อนหน้านั้นมีการกล่าวว่วิชา เศรษฐศาสตร์เป็นวิชาต้องห้าม ไม่มีประโยชน์ต่อสังคมไทย จนกระทั่งมีการตรากฎหมายห้ามสอน วิชาเศรษฐศาสตร์ในสถาบันการศึกษาในช่วงเวลาที่ผ่านมา

2. การสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ในสถาบันการศึกษา ยังคงจำกัดในส่วนกลาง ทั้งนี้เพราะ ในสภาพเศรษฐกิจช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ยังไม่เอื้ออำนวยโอกาสทางการศึกษา ในระดับอุดมศึกษาส่วนภูมิภาค แต่ในส่วนภูมิภาคเริ่มมีการเคลื่อนไหวการเรียกร้องการจัดตั้ง มหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2493-2499 (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2528: 34-39) จนกระทั่งถึงปี 2507 จึงได้ขยายโอกาสการศึกษาระดับอุดมศึกษาไปสู่ภูมิภาค เป็นไปตามแผน พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 ซึ่งได้รับอิทธิพลของแนวคิดการพัฒนาแบบตะวันตก โดย มุ่งเน้นความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ดังนั้นในช่วงปี พ.ศ. 2493 หลังการทำความตกลงร่วมมือ ทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีระหว่างไทยกับอเมริกา สหรัฐอเมริกาได้เข้ามามีบทบาทในรูปการให้ ความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจ การเมือง การทหาร วัฒนธรรม และการศึกษา ทางด้าน การศึกษาไทย สหรัฐอเมริกาได้ให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการ ตั้งแต่ ปี 2493-2505 เวลา 12 ปี เป็นจำนวนเงิน 5,963 ล้านบาท และในปี 2506 ให้ความช่วยเหลือแบบให้เปล่า 37 โครงการ เป็นวงเงิน 629 ล้านบาท (กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ กรมวิเทศสหการ 2506 : 21) นอกจากนี้ สหรัฐอเมริกาได้ให้องค์การหรือสถาบันการศึกษา และองค์การวิชาการของ สหรัฐอเมริกา ตลอดจนมูลนิธิต่าง ๆ ให้ความช่วยเหลือโครงการพัฒนาการศึกษาในแต่ละระดับ ด้วยการส่งผู้เชี่ยวชาญ คณะครู ผู้สอน นักค้นคว้าวิจัย การให้ความช่วยเหลือในรูปของอุปกรณ์ การสอน (พลศักดิ์ จิตรโกศิริ บรรณาธิการ 2524: 229-230) องค์กรหรือมูลนิธิที่มอบหมายต่อ การศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ในประเทศไทยที่เด่นคือ มูลนิธิร็อกเกิ้ลเฟลเลอร์ ซึ่งจะกล่าวในรายละเอียด ในบทต่อไป

3. การจัดตั้งสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ ตามที่กล่าวไว้แล้วในขั้นต้น เป็นการแสดงให้เห็น แนวโน้มของการแก้ไขหรือดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของประเทศ โดยอาศัยหลักวิชาความรู้ทาง เศรษฐศาสตร์ แต่ยังคงขาดการพิจารณาการใช้วิชาเศรษฐศาสตร์เป็นเครื่องมือการวางแผนเศรษฐกิจ และสังคม ด้วยเกรงจะถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมูนิสต์เหมือนที่หลวงประดิษฐมนูธรรมเคยกล่าวหาในเค้าโครงเศรษฐกิจ (บุญชนะ อุดดากร 2526: 18) แต่อย่างไรก็ดี สภาเศรษฐกิจแห่งชาติ ก็เป็นจุดเริ่มต้นที่จะเป็นศูนย์กลางรวบรวมคนมีความรู้ทางด้านเศรษฐกิจ ความต้องการกำลังคน ที่มีความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ก็มีมากขึ้น สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ โดยเฉพาะหลักสูตรปริญญาโทเศรษฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง มีความสอดคล้องกัน เพราะผู้สำเร็จตามหลักสูตรเศรษฐศาสตร์จะมีความรู้ ความสามารถครอบคลุมทุกสาขา

ของสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ นอกจากนี้ สภาเศรษฐกิจแห่งชาติ ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านเศรษฐกิจ นับได้ว่าผู้บริหารประเทศขณะนั้นเริ่มยอมรับและสนับสนุนการศึกษาเศรษฐศาสตร์อย่างเป็นระบบ ส่วนกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ มีการประชุมร่วมปรึกษากัน ทำให้สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ได้รับความสนใจทั้งในเชิงวิชาการและในเชิงที่ใช้เป็นเครื่องมือแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ และวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก

การศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์หลังสงครามโลกครั้งที่สอง

ปีพ.ศ. 2492 รัฐบาลในสมัย จอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้จัดแบ่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองออกเป็น 4 คณะ (ตาราง โค้ดครวญ 2527: 188) โดยมีคณะเศรษฐศาสตร์เป็นหนึ่ง ในจำนวนนั้น ผลการดำเนินการจัดตั้งคณะเศรษฐศาสตร์ก็เท่ากับยอมรับสถานะภาพและความจำเป็นของสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ ที่จะต้องมีหน่วยงานการรับผิดชอบการเรียนการสอนโดยตรงผลที่ตามมาก็คือเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาสาขานี้ในยคต่อมา ทั้งนี้พิจารณาได้จากสถานการณ์ต่าง ๆ การจัดตั้งหน่วยงานที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ในมหาวิทยาลัยทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังตาราง

ตารางที่ 3 หน่วยงานที่ให้การเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์ในยุคเริ่มต้นพัฒนาประเทศ

ปี พ.ศ.	หน่วยงานที่ให้การเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์ในยุคเริ่มต้นพัฒนาประเทศ		
	ม.เกษตรศาสตร์	ม.จุฬาลงกรณ์	ม.ธรรมศาสตร์
2492			จัดตั้งคณะเศรษฐศาสตร์
2493			
2494		จัดตั้งแผนกวิชาเศรษฐศาสตร์ ในคณะพาณิชยศาสตร์และ การบัญชี	
2495	จัดตั้งคณะสหกรณ์และ เศรษฐศาสตร์ ปรับปรุง แผนกวิชาเศรษฐศาสตร์ และสหกรณ์ เป็นแผนกวิชา เศรษฐศาสตร์		ตัดคำว่า "การเมือง" ออก จากชื่อมหาวิทยาลัย เป็น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ปี พ.ศ.	หน่วยงานที่ให้การเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์ในยุคเริ่มต้นพัฒนาประเทศ		
	ม.เกษตรศาสตร์	ม.จุฬาลงกรณ์	ม.ธรรมศาสตร์
2499	เปลี่ยนชื่อคณะสหกรณ์และเศรษฐศาสตร์เป็น "คณะเศรษฐศาสตร์และสหกรณ์"		
2509	เปลี่ยนชื่อเป็นคณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ	จัดตั้งแผนกวิชาการคลังคณะรัฐศาสตร์	

จากตาราง ในปีพุทธศักราช 2494 มีการจัดตั้งแผนกวิชาเศรษฐศาสตร์ ในคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและ ในปีพุทธศักราช 2495 จัดตั้งคณะสหกรณ์และเศรษฐศาสตร์ พร้อมกับได้มีการปรับปรุงแผนกวิชาเศรษฐศาสตร์และสหกรณ์ เป็นแผนกวิชาเศรษฐศาสตร์ ต่อมาปี 2499 ได้เปลี่ยนชื่อคณะเป็นคณะเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ และในปี 2509 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นคณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ ม.ป.ป.: 6)

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย 2495 ซึ่งมีผลให้ตัดคำว่า "การเมือง" ออกจากชื่อของมหาวิทยาลัย เป็น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งการปรับปรุงพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยในครั้งนั้นมีผลให้คณะต่าง ๆ เริ่มดำเนินการปรับปรุงหลักสูตร โดยเฉพาะคณะเศรษฐศาสตร์ในปี พ.ศ. 2498

หลักสูตรการสอนเศรษฐศาสตร์ยุคเริ่มต้นพัฒนาประเทศ

การจัดตั้งคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง ในพุทธศักราช 2492 มีผลให้ปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับวิวัฒนาการของโลก การศึกษาวิชาต่าง ๆ ต้องมีรากฐานเฉพาะวิชามาตงแต่นั้น การที่จะศึกษาร่วมกันไปหลาย ๆ สาขาวิชาเหมือนเช่นหลักสูตรธรรมศาสตร์บัณฑิต 2477 (6 ภาคการศึกษาหรือ 3 ปี) หลักสูตรธรรมศาสตร์บัณฑิต 2484-2492 มีการปรับปรุงหลักสูตรขยายเวลาศึกษาเป็น 4 ปี หรือ 8 ภาคการศึกษา (รัตนา เดชามหาชัย,

วารณ โอสถารมณ 2527:2) แต่เนื้อหาวิชาวิชำได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จึงมีความเหมาะสมน้อยลง เพราะหากมีความต้องการความรู้ทางเศรษฐศาสตร์มากขึ้นก็ต้องใช้เวลาศึกษาในระดับปริญญาโทอีก เมื่อรัฐบาลเริ่มเห็นความจำเป็นของสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ได้มีตราพระราชบัญญัติกฎการจัดตั้งคณะเศรษฐศาสตร์ และคณะอื่นในมหาวิทยาลัย ต่อมาหลักสูตรคณะเศรษฐศาสตร์ในปีพุทธศักราช 2492 ได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขในปี พุทธศักราช 2498 นับเป็นครั้งที่สอง โดยผลของพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พุทธศักราช 2495 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองเดิมก็ได้ถูกเปลี่ยนชื่อเสียใหม่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลเป็นมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีสภาพเป็นนิติบุคคล ยับตำแหน่งผู้ประศาสน์การมาใช้ตำแหน่งอธิการบดีแทน (พ.ร.บ.มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2495, ประชด โกรเนตร 2501: 76-77)

จนกระทั่งจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ทำการปฏิวัติยึดอำนาจการปกครอง ในปีพุทธศักราช 2501 แนวความคิดกระแสหลักของสหรัฐอเมริกา ได้เข้ามามีบทบาทในการบริหารและจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยก่อนหน้านั้นรัฐบาลได้ขอให้ธนาคารโลกส่งคณะผู้เชี่ยวชาญทางเศรษฐกิจมาช่วยสำรวจสถานะการเศรษฐกิจการคลังการเงินของประเทศในปี พ.ศ. 2499-2500 คณะสำรวจได้เสนอรายงานในปี พ.ศ. 2501 แนะนำให้รัฐบาลดำเนินการ โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง จึงได้ออกพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ 2502 ยกเลิกสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ 2493 แล้วจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับแรก ในด้านการศึกษาในระดับอุดมศึกษาข้อสังเกตของ เซอร์ ชาร์ลส์ ดาร์วิน (Sir. Charles Darwin 2497: 1-10) ผู้เชี่ยวชาญมหาวิทยาลัย ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยประเทศไทยในขณะนั้น ว่ามหาวิทยาลัยของไทยมีลักษณะ เป็นวิทยาลัยเฉพาะทางความร่วมมือมหาวิทยาลัยทั้งหลายในกรุงเทพฯ เข้าเป็นมหาวิทยาลัยเดียวกัน เพื่อรักษาไว้ซึ่งมาตรฐานและระเบียบอันดี ให้ตรงกับหลักสัจว่ามหาวิทยาลัยต้องเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาลายประเภทและหลายสาขาวิชา แต่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ มิได้นำข้อเสนองานของ เซอร์ ชาร์ลส์ ดาร์วินมาปฏิบัติทั้งหมด แต่ได้ให้มหาวิทยาลัยซึ่งสังกัดหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข เข้ามาอยู่ในสังกัดเดียวกัน คือ สำนักนายกรัฐมนตรี ดังปรากฏในพระราชบัญญัติเรื่อง โอนมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มาสังกัดในสำนักนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้จากคำกล่าวเปิดประชุมสภาการศึกษาแห่งชาติของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2502

ท่านทั้งหลายในที่นี้ คงจะได้เคยอ่านและพิจารณาความคิดเห็นของ เซอร์ ชาร์ลส์ ดาวัน ผู้เชี่ยวชาญมหาวิทยาลัย ซึ่งมาศึกษาพิจารณาเรื่องมหาวิทยาลัยในประเทศเรา ท่านผู้นี้ได้เขียนความคิดเห็นไว้ในประการสำคัญว่า มาตรฐานการศึกษาของมหาวิทยาลัยเป็นเครื่องวัด พิสูจน์ว่านานาประเทศควรจะให้ความเชื่อถือได้เพียงใด ข้อหนึ่งซึ่งท่านผู้นั้นยกย่องว่า ควรรวมมหาวิทยาลัยทั้งหลายในกรุงเทพฯ เข้าเป็นมหาวิทยาลัยเดียวและเรียกว่ามหาวิทยาลัยกรุงเทพฯ.. ข้อแนะนำของ เซอร์ ชาร์ลส์ ดาวัน ทักกล่าวมาข้างต้นนั้นก่อให้เกิดข้อพิพาทว่าถึงแม้ว่าเราจะ ไม่ยบรวมมหาวิทยาลัยเข้าเป็นแห่งเดียวกันเพื่อประโยชน์ในการรักษามาตรฐานและความเป็นระเบียบอันดี ข้อพิพาทจึงตัดสินใจไปพบ เซอร์ ชาร์ลส์ ดาวัน ครึ่งทางคือเอามหาวิทยาลัยที่แยกสังกัดอยู่ตามกระทรวงต่างๆ มาไว้ในสังกัดเดียวกัน"(สำนักนายกรัฐมนตรี 2503: 75-77)

ดังนั้น ในปีพุทธศักราช 2502 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จึงได้โอนไปสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี การศึกษาเศรษฐศาสตร์ตามหลักสูตรปีพุทธศักราช 2498 ก็ได้ถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลงอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้เหมาะสมกับวิวัฒนาการทางวิชาการของโลกและให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศต้องรับดำเนินการจัดทำแผนโครงการเศรษฐกิจ ซึ่งถือว่าเป็นเป้าหมายเศรษฐกิจสำคัญของคณะรัฐบาลของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ การประกาศใช้หลักสูตรเศรษฐศาสตร์ใหม่ในปี 2502 ดังตารางเปรียบเทียบหลักสูตรธรรมศาสตร์บัณฑิต (2477-2482) หลักสูตรเศรษฐศาสตร์ 2492 หลักสูตรเศรษฐศาสตร์ 2502

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตั้งแต่ เริ่มก่อตั้งมหาวิทยาลัย ถึง ปี พ.ศ.2502 จำแนกตามชั้นปี

หลักสูตร ชั้นปี 1

ธรรมศาสตร์บัณฑิต (2477-2482)	เศรษฐศาสตร์ปี 2492	เศรษฐศาสตร์ปี 2498	เศรษฐศาสตร์ปี 2502
1.ความรู้เบื้องต้น เกี่ยวกับกฎหมาย ทั่วไป	1.กฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายการเลือกตั้ง	1.ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ	1.หลักเศรษฐศาสตร์
2.กฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ว่าด้วย บุคคล	2.การธนาคารและ เครดิตสถาน	2.หลักเศรษฐศาสตร์	2.หลักการปกครอง
3.กฎหมายอาญา ภาคต้น	3.หลักเศรษฐศาสตร์	3.เศรษฐกิจสังกรรม	3.ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ
4.กฎหมายรัฐธรรมนูญ	4.สังคมวิทยาภาคต้น	4.การคลังภาคต้น	4.สังคมวิทยา
5.กฎหมายการเลือกตั้ง	5.กฎหมายเกี่ยวกับ อุตสาหกรรม	5.สังคมวิทยาภาคต้น	5.การบัญชี
6.ธรรมนูญศาลยุติธรรม	6.สถิติภาคต้น	6.สถิติภาคต้น	6.คณิตศาสตร์
7.ก.ม.พ.ว่าด้วยทรัพย์สิน	7.หลัก กม.แพ่ง และพาณิชย์	7.การบัญชีภาคต้น	7.ภาษาอังกฤษ หรือ ฝรั่งเศส
	8.การกสิกรรมใน ประเทศไทย	8.กม.รัฐธรรมนูญและ กม.เลือกตั้ง	
	9.การคลังภาคต้น	9.ป.ม.พ.ว่าด้วยบุคคล ทรัพย์สิน นิติกรรม หนี้	
		10.ภาษาต่างประเทศ (อังกฤษหรือฝรั่งเศส)	

ตารางที่ 4 (ต่อ)

หลักสูตร ชั้นปีที่ 2

ธรรมศาสตร์บัณฑิต (2477-2482)	เศรษฐศาสตร์ปี 2492	เศรษฐศาสตร์ปี 2498	เศรษฐศาสตร์ปี 2502
1. กมพ. ว่าด้วยนิติกรรม และหนี้	1. การคลังภาคปลาย	1. เศรษฐศาสตร์ ภาคประดิษฐกรรม	1. เศรษฐศาสตร์ว่าด้วย การแลกเปลี่ยนค่า และราคา
2. กพ. ว่าด้วยประกัน ด้วยบุคคลและทรัพย์สิน	2. หลัก กมพ. ภาคปลาย	2. การคลังภาคปลาย	2. การเงินและการ ธนาคาร
3. กมพ. ว่าด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้	3. ปรีวารตเงินตรา	3. การบัญชีภาคปลาย	3. ทฤษฎีการเมืองและ สังคม
4. กมพ. ว่าด้วยเช่า ทรัพย์สิน เช่าซื้อ จ้าง แรงงาน จ้างทำของ รับขน	4. ประวัติศาสตร์ลัทธิ เศรษฐกิจ	4. สังคมวิทยาภาคปลาย	4. ประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ
5. กมพ. ว่าด้วยยืม ผัก ทรัพย์สิน เก็บของ ในคลัง สินค้า ปราณีปราณอม การพนันชั้นต่อ	5. สังคมวิทยาภาคปลาย	5. สถิติภาคปลาย	5. สถิติ 1
6. กมพ. ว่าด้วยตัวแทน นายหน้า จัดการงาน นอกสั่ง	6. ประมวลรัษฎากร	6. จิตวิทยาแห่งสังคม	6. หลักกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์
7. กม. อาญาภาคปลาย	7. เศรษฐศาสตร์ ภาคประดิษฐกรรม	7. การเลขานการ	7. ภาษาอังกฤษ หรือ ฝรั่งเศส 2
8. กม. ปกครอง	8. กม. ความคมธนาคาร และประกันภัย	8. ปมพ. ว่าด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้ ทรัพย์สิน เช่าซื้อ จ้าง แรงงาน จ้างทำของ รับขน	
	9. การเลขานการและ จรรยา	9. ปมพ. ว่าด้วยยืม ผัก ทรัพย์สิน เก็บของ ใน คลังสินค้า ปราณี ประดมยอมความ การพนันชั้นต่อ	
		10. ภาษาต่างประเทศ (อังกฤษหรือฝรั่งเศส)	

ตารางที่ 4 (ต่อ)

หลักสูตร ชั้นปีที่ 3

ธรรมศาสตร์บัณฑิต (2477-2482)	เศรษฐศาสตร์ปี 2492	เศรษฐศาสตร์ปี 2498	เศรษฐศาสตร์ปี 2502
1. กมพ. ว่าด้วยบัญชี เดินสะพัด ตัวเงิน ประกันภัย	1. เศรษฐกิจระหว่าง ประเทศ	1. เศรษฐศาสตร์ ภาควิศวกรรม	1. เศรษฐกิจระหว่าง ประเทศ
2. กมพ. ว่าด้วยหุ้นส่วน บริษัท สมาคม	2. การอำนวยการ อุตสาหกรรม	2. การภาษีอากร	2. ทฤษฎีว่าด้วยการ จ้างคน (เอมพลอยเมนต์)
3. วิธีพิจารณาความ อาญา	3. จิตวิทยาแห่งสังคม	3. กม. ควบคุมการ ธนาคารและ ประกันภัย	3. กม. พาณิชยและ อุตสาหกรรม
4. วิธีพิจารณาความ แพ่ง	4. การบินส่วนบุคคล	4. การอำนวยการ อุตสาหกรรม	4. สถิติ 2
5. กม. ลักษณะพยาน และจิตวิทยา	5. เศรษฐศาสตร์ วิศวกรรม	5. การบริหารธุรกิจ	5. ภาษาอังกฤษหรือ ฝรั่งเศส 3
6. กมพ. ว่าด้วย ครอบครัวและมรดก	6. สถิติภาคปลาย	6. การเงิน การ ธนาคารและ เครดิตสถาน	กับวิชาเลือกต่อไป อีก 2 วิชา คือ
7. กม. ลักษณะล้มละลาย	7. กม. ทะเล	7. กม. ทะเล	1. สหกรณ์
8. เศรษฐศาสตร์ภาคต้น	8. ป. พ. พ. ว่าด้วย บัญชีเดินสะพัด ตัวเงิน ประกันภัย	8. ป. พ. พ. ว่าด้วยบัญชี เดินสะพัด ตัวเงิน ประกันภัย	2. เศรษฐกิจการ อุตสาหกรรม
	9. การธนาคารกลาง	9. ป. พ. พ. ว่าด้วยตัวแทน นายหน้าจัดการงาน นอกสำนักงาน ส่วนบริษัท สมาคม	3. เศรษฐกิจการ เกษตร
	10. ภาษาต่างประเทศ (อังกฤษหรือฝรั่งเศส)		4. การบริหารธุรกิจ

ตารางที่ 4 (ต่อ)

หลักสูตร ชั้นปีที่ 4			
ธรรมศาสตร์บัณฑิต (2477-2482)	เศรษฐศาสตร์ปี 2492	เศรษฐศาสตร์ปี 2498	เศรษฐศาสตร์ปี 2502
1.กฎหมายการคลัง	1.กิจการของคณะกรรมการเศรษฐกิจและ	1.เศรษฐศาสตร์ภาค	1.การคลัง
2.ลัทธิเศรษฐกิจ	การเศรษฐกิจและสังคมของสหประชาชาติ	1.เศรษฐศาสตร์ภาค	1.การคลัง
3.กฎหมายระหว่างประเทศ	2.ตลาดการหุ้นส่วนและตลาดเงิน	2.ประวัติศาสตร์	2.ประวัติลัทธิเศรษฐกิจ
3.กฎหมายระหว่างประเทศ	3.ระเบียบปฏิบัติในกระทรวงพาณิชย์และกระทรวงการคลัง	2.ประวัติศาสตร์	2.ประวัติลัทธิเศรษฐกิจ
4.กฎหมายระหว่างประเทศ	4.เศรษฐกิจยามสงคราม	3.การค้าระหว่างประเทศ	3.การพัฒนาเศรษฐกิจ
4.กฎหมายระหว่างประเทศ	5.ลัทธิเศรษฐกิจ	4.ตลาดการหุ้นและตลาดการเงิน	4.ทรัพยากรธรรมชาติ
5.กฎหมายระหว่างประเทศ	6.ระบบศุลกากร	5.การปรับารตเงินตรา	5.ภาษาอังกฤษหรือฝรั่งเศส
5.กฎหมายระหว่างประเทศ	7.เศรษฐศาสตร์ภาค	6.เศรษฐกิจว่าด้วยที่ดิน	กับวิชาเลือกต่อไปอีก
6.ประวัติศาสตร์กฎหมาย	8.ภาษาต่างประเทศ	7.กฎหมายอุตสาหกรรมและกรรมกร	2 วิชา คือ
6.ประวัติศาสตร์กฎหมาย	(อังกฤษหรือฝรั่งเศส)	8.กม.ล้มละลาย	1. เศรษฐกิจการขนส่ง
7.ระเบียบวิธีปฏิบัติราชการ		9.ปพพ.ว่าด้วยคำประกัน จำนอง จำนำ	2. เศรษฐกิจการรัฐพาณิชย์
		10.ภาษาต่างประเทศ (อังกฤษหรือฝรั่งเศส)	3. ระบบการงบประมาณและภาษีอากรของประเทศไทย
			4. รายได้ของชาติและบัญชีสังคม

จากตารางเปรียบเทียบหลักสูตรเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตั้งแต่หลักสูตร พุทธศักราช 2477-2502 พบว่า ไม่ปรากฏมีการระบุดังกล่าวของหลักสูตรที่ชัดเจน แต่กำหนด การเรียนรายวิชาต่าง ๆ ในแต่ละชั้นปีค่อนข้างตายตัว วิชากฎหมายกำหนดให้เรียนเป็นวิชา พนฐาน ยกเว้นหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ปี 2502 สำคัญของหลักสูตรที่เปลี่ยนแปลงแต่ละครั้ง จะเป็นการสับเปลี่ยนรายวิชาที่จะต้องศึกษาในแต่ละปี รวมทั้งการนำวิชาใหม่เข้ามาไว้ในหลักสูตร

และยกเลิกการสอนบางรายวิชา ทั้งนี้เพราะวิชาบางวิชาอาจไปรวมอยู่กับสาขาวิชาอื่น ๆ นอกจากนั้น ยังมีวิชาแขนงอื่นที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญ ที่จะ เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปปฏิบัติงานเช่น วิชาสถิติภาคต้น สถิติภาคปลาย การบัญชี สำหรับหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ ปี 2492 ได้เริ่มกำหนดให้ศึกษาภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษหรือฝรั่งเศส) เพิ่มขึ้น เพื่อประโยชน์ให้นักศึกษาได้พบความรู้ทางภาษาต่างประเทศเพื่อที่จะใช้เป็นเครื่องมือ ในการเสาะแสวงหาความรู้จากการอ่านตำรา ซึ่งส่วนมากเป็นตำราเศรษฐศาสตร์จากต่างประเทศ เป็นที่น่าสังเกตว่าวิชาคณิตศาสตร์มีแนวโน้มเป็นวิชาพื้นฐานของการศึกษาเศรษฐศาสตร์ควบคู่กับวิชาสถิติ โดยเฉพาะหลักสูตรปี พ.ศ. 2502 กำหนดให้ศึกษาเป็นวิชาพื้นฐานของตน ซึ่งเท่ากับเป็นการวางพื้นฐานในการใช้คณิตศาสตร์ สถิติเป็นเครื่องมือเพื่อการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ นั้นแสดงว่าวิธีการศึกษาเศรษฐศาสตร์ระดับปริญญาตรี ในยุคเริ่มต้นพัฒนาเศรษฐกิจ ได้รับวิธีการศึกษาแบบปฏิฐานนิยม (Positivism) ของเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิก ที่ให้ความสำคัญของการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ เป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น คืออาศัยเครื่องมือของคณิตศาสตร์และสถิติเบื้องต้นเป็นหลักในการศึกษา และอธิบายปรากฏการณ์ทางเศรษฐศาสตร์ ส่วนหลักสูตรปริญญาโทและปริญญาเอก เศรษฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ดัง ในตาราง

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบหลักสูตรปริญญาโทสาขาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปี พ.ศ.2496-2502

2496	2498	2502
ภาคหนึ่ง	ภาคหนึ่ง	ภาคหนึ่ง
การศึกษาและการปฏิบัติ		
1.งานของคณะกรรมการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งสหประชาชาติ	1.รายได้ของชาติ	1.นโยบายการคลัง และการ เคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจ
2.แผนผัง เศรษฐกิจ	2.กิจการของคณะกรรมการ เศรษฐกิจและสังคม แห่งสหประชาชาติ	2.ทฤษฎีว่าด้วยราคาและ วิภาคกรรม
3.ผัง เมือง	3.แผนผัง เศรษฐกิจ	3.ทฤษฎีการเงิน
4.รายได้ของชาติ	4.เศรษฐศาสตร์ว่าด้วย ราคา	4.ทฤษฎีว่าด้วยพัฒนา เศรษฐกิจ
5.เศรษฐกิจว่าด้วยราคา	5.เศรษฐกิจทางทะเล	5.เศรษฐศาสตร์ว่าด้วย แรงงาน
6.สถิติ	6.เศรษฐกิจยามสงคราม	6.ภาษาอังกฤษหรือฝรั่งเศส
7.ความรู้ทางการบัญชี	7.เศรษฐกิจวัตรจักร	วิชาเลือกต่อไปนี้คือ
8.ภาษาต่างประเทศ (อังกฤษ หรือฝรั่งเศส)	8.เศรษฐกิจระหว่าง ประเทศ	1.สถิติพิสดาร
9.ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับ (ก) ศีลธรรมตามนัยแห่ง พระพุทธศาสนา	9.การสหกรณ์	2.ระบบเศรษฐกิจ เปรียบเทียบ
(ข) วัฒนธรรม	10.การคลังพิสดาร	3.เศรษฐคณิตศาสตร์
(ค) ก.ม.พ.ว่าด้วยตัวแทน นายหน้าจัดการงานนอกสั่ง หุ้นส่วนบริษัทและสมาคม	11.การเงินและการธนาคาร พิสดาร	
(ง) กม.ล้มละลาย	12.ระบบการภาษีอากรพิสดาร	
(จ) กม.ว่าด้วยทรัพยากรของ ชาติ (ที่ดิน เหมืองแร่ และ ป่าไม้	13.สถิติพิสดาร	
(ฉ) การสหกรณ์	14.การเงินห้างหุ้นส่วนบริษัท	
	15.ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับ (ก) ศีลธรรมตามนัยแห่ง พุทธศาสนา	

ตารางที่ 5 (ต่อ)

2496	2498	2502
การปฏิบัติ (ก) ในการเลขานการ (ข) ในการสถิติ	(ข) วัฒนธรรม (ค) กม.ว่าด้วยทรัพยากร ของชาติ(ที่ดิน เหมือง แร่ ป่าไม้) (ง) ผังเมือง 16.ภาษาต่างประเทศ (อังกฤษ หรือฝรั่งเศส)	
ภาคสอง	ภาคสอง	ภาคสอง
ให้นักศึกษาฝึกฝนและค้นคว้า ในแนววิชาที่ได้ศึกษามาแล้ว ในชั้นปริญญาตรีและปริญญาโท เพื่อทำวิทยานิพนธ์ ชั้นปริญญา โทตามข้อบังคับมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ ว่าด้วยการ สอบไล่	ให้นักศึกษาฝึกฝนและค้นคว้า ในแนววิชาที่ได้ศึกษามาแล้ว ในชั้นปริญญาตรีและปริญญาโท เพื่อทำวิทยานิพนธ์ ชั้นปริญญา โทตามข้อบังคับมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ ว่าด้วยการ สอบไล่	ให้นักศึกษาฝึกฝนและค้นคว้า ในแนววิชาที่ได้ศึกษามาแล้ว ในชั้นปริญญาตรีและปริญญาโท เพื่อทำวิทยานิพนธ์ ชั้นปริญญา โทตามข้อบังคับมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ ว่าด้วยการ สอบไล่

ส่วนหลักสูตรปริญญาเอก สาขาเศรษฐศาสตร์ เนื่องจากยังไม่ปรากฏว่ามีผู้สำเร็จการศึกษหลักสูตรที่กำหนดไว้ ตั้งแต่ปี 2496 ถึง 2502 จึงเป็นหลักสูตรเดียวกันคือ

การศึกษาชั้นปริญญาเอก ให้กระทำโดยวิธีการศึกษาและค้นคว้า ในตำราภาษาไทย และภาษาต่างประเทศอย่างน้อย 1 ภาษา ตามที่คณบดีจะกำหนด ในลักษณะวิชาใดวิชาหนึ่งตามหลักสูตร ชั้นปริญญาโทภาค 1 ของคณะเศรษฐศาสตร์ ในแผนที่ต้นสมัคร เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี นับแต่วันแสดงความจำนงต่อมหาวิทยาลัยว่าจะเข้าศึกษาตามหลักสูตรในชั้นปริญญาเอก

การดำเนินการสอบไล่เพื่อรับปริญญาเอกนั้น ให้เป็นไปตามข้อบังคับ ของมหาวิทยาลัยว่าด้วยการสอบไล่ (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2510: 292)

จากตาราง 5 พบว่าหลักสูตรปริญญาโทสาขาเศรษฐศาสตร์ ปี พ.ศ.2496 และ พ.ศ.2498 มีการจัดหลักสูตรแบบตายตัว คือนักศึกษาทุกคนในหลักสูตรจะถูกกำหนดให้เรียนรายวิชาเหมือนกันหมด รายวิชาสถิติ ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษหรือฝรั่งเศส) และวิชากฎหมาย ยังคงเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร แต่มีการศึกษารายวิชาเศรษฐศาสตร์ในแขนงต่างๆที่กว้างขวางขึ้น

นอกเหนือจากวิชาเศรษฐศาสตร์และประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ หลักสูตรได้กำหนดให้ศึกษาวิชารายได้ประชาชาติ แผนผังเศรษฐกิจ การสกรัม เศรษฐกิจทางทะเล เศรษฐศาสตร์ยามสงคราม แต่มีรายวิชา 3 วิชา ในหลักสูตรปี พ.ศ.2498 ที่เพิ่มขึ้นจากหลักสูตร ปี พ.ศ.2496 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าในช่วงเวลาดังกล่าวได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเงินและการคลัง เศรษฐกิจระหว่างประเทศ คือวิชาการเงินและการธนาคารพิศดาร วิชาระบบการภาษีพิศดาร เศรษฐกิจระหว่างประเทศและเมื่อเชื่อมโยงถึงสภาพเศรษฐกิจในยศหลังสงคราม นักวิชาการเศรษฐศาสตร์ไทยในยุคนั้นให้ความสนใจกับปัญหาการเงินและการคลังของประเทศเป็นสำคัญ เนื่องจากการค้าระหว่างประเทศของไทยเริ่มขาดดุลเป็นครั้งแรก มีการนำระบบอัตราแลกเปลี่ยนหลายค่า (Multiple Exchange rate) มาใช้ในช่วง พ.ศ.2490-2498 (ศกชัย พานิชศักดิ์ 2524: 12-13) นับได้ว่าหลักสูตรมีส่วนเชื่อมโยงกับปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ

ส่วนหลักสูตรระดับปริญญาโท ปี พ.ศ.2502 กำหนดให้เรียนวิชามังคับ 6 วิชา แยกเป็นวิชาทางด้านเศรษฐศาสตร์ 5 วิชา ภาษาต่างประเทศ 1 วิชา พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้เลือกเรียนวิชาใดวิชาหนึ่งจากวิชาสถิติพิศดาร วิชาระบบเศรษฐกิจเปรียบเทียบ เศรษฐคณิตศาสตร์ จากลักษณะจัดรายวิชาของหลักสูตร กล่าวได้ว่า เป็นหลักสูตรระดับปริญญาโททางเศรษฐศาสตร์ที่มีความเฉพาะสาขามากขึ้นและลึกซึ้งขึ้น เปิดโอกาสให้นักศึกษาเลือกเรียนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์ตามความสนใจภายในขอบเขตที่กำหนด ซึ่งมีความยืดหยุ่นมากกว่าหลักสูตรพ.ศ.2496 และ 2498 อย่างชัดเจน หมวดวิชาการเงินและการคลัง มีรายวิชาที่บังคับเรียนในหลักสูตร มีการเรียนวิชาทฤษฎีการเงิน และนโยบายการคลัง ความเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจ สะท้อนให้เห็นชัดเจนแนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์ในหลักสูตรที่เด่นชัดทางการเงินการคลัง สอดคล้องและสัมพันธ์กับความคิดทางด้านเศรษฐศาสตร์ที่เด่นชัดที่สุดในยุคนั้น เมื่อพิจารณาการจัดระบบการเงินและการบริหารงานคลังของประเทศ โดยการจัดตั้งสถาบันที่ควบคุมนโยบายและแผนการคลัง การใช้จ่ายเงิน ซึ่งก็คือ สำนักงบประมาณ ได้รับอิทธิพลทางความคิดกระแสหลักจากสหรัฐอเมริกา อย่างเด่นชัดที่สุด

จากการศึกษาหลักสูตรคณะ เศรษฐศาสตร์ในยุคเริ่มต้นพัฒนาประเทศ หลักสูตรระดับปริญญาตรีกำหนดให้ศึกษาวิชาคณิตศาสตร์ สถิติ เพื่อเป็นเครื่องมือในการศึกษาตามแนว เศรษฐศาสตร์แบบนีโอคลาสสิกคือเน้นการวิเคราะห์เป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น ใช้การอธิบายรูปแบบจำลองต่างๆ ส่วนวิชาหลักเศรษฐศาสตร์แบ่งเป็น วิชาคณกรรม โภคยกรรม ประดิษฐ์กรรม ปรัวรรตกรรม ในหลักสูตรก่อนปี 2502 ซึ่งเป็นการแบ่งเนื้อหาหลักสูตรตามแบบของนักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษ แต่ในหลักสูตรปี 2502 แบ่งเป็นวิชาเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการแลกเปลี่ยนและราคา เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการจ้างงาน ซึ่งคือเศรษฐศาสตร์จุลภาคและมหภาค มีการแตกหน่อรายวิชาทาง เศรษฐศาสตร์มากขึ้น เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจ เศรษฐกิจการขนส่ง รายได้ของชาติและบัญชีสังคม เป็นต้น ด้วยแนวทางการศึกษา แสดงให้เห็นว่าเป็นอิทธิพลที่เริ่มเข้ามาสัมพันธ์กับความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาในปี 2502 ในยุคของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งเป็รับความช่วยเหลือจากอเมริกา

ส่วนหลักสูตรปริญญาโท มีรายวิชาที่เด่นชัดที่ได้รับอิทธิพลเศรษฐศาสตร์แบบนีโอคลาสสิกคือ วิชาคณิตเศรษฐศาสตร์ ซึ่งเป็นเครื่องมือวิเคราะห์ทาง เศรษฐศาสตร์ หลักสูตรปริญญาเอกมีความเด่นชัดในเรื่องอิทธิพลตะวันตกมากที่สุด เนื่องจากกำหนดให้ศึกษาตำราเศรษฐศาสตร์ภาษาต่างประเทศเป็นหลักย่อมได้รับอิทธิพลตะวันตก

อาจารย์สอนและตำรา

หลักสูตรวิชาเศรษฐศาสตร์ในยุคนี้ พบว่า หลักสูตรกำหนดแต่เพียงชื่อรายวิชาที่ศึกษา แต่ไม่ระบรายละเอียด เนื้อหาสาระของรายวิชาที่ชัดเจน ดังนั้นกิจกรรมการเรียนการสอนจึงขึ้นอยู่กับอาจารย์สอนเป็นหลัก อาจารย์มืออิสระ ในการสอนวิชาที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งส่วนใหญ่เน้นการบรรยายข้อความรทาง เศรษฐศาสตร์เป็นหลัก อาจารย์สอนส่วนใหญ่เป็นข้าราชการจากกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ เช่น กระทรวงการคลัง สภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ธนาคารแห่งประเทศไทย อาจารย์สอนเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางสาขาที่ชำนาญที่ได้รับการศึกษาจากต่างประเทศทั้งหมดตำราที่ใช้ประกอบการบรรยายส่วนใหญ่ยังคงเป็นตำราต่างประเทศ ผ่นวกกับประสบการณ์ที่ท่านเหล่านั้น ได้จากการศึกษา ในต่างประเทศและการทำงาน ในหน้าที่ แต่ได้มีการเขียนตำราหรือเอกสารประกอบการสอนนักศึกษาจำนวนน้อย หลังจากช่วงปี พ.ศ. 2501 ได้มีสำเร็จการศึกษา เศรษฐศาสตร์ปริญญาตรีระดับสูงจากต่างประเทศ ได้มีผลงานในด้านการเขียนตำราทาง เศรษฐศาสตร์ เช่น ปวย อังภากรณ์ (2498, 2501) บุญชนะ อุตถากร (2501-2504) วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ (2502-2504) ไกรศรี จาคึกกัณษิต ฯลฯ ขึ้นมาบ้างแล้ว โดยเฉพาะหนังสือเศรษฐกิจแห่งประเทศไทย (2498) และการคลังของ ดร.ปวย อังภากรณ์ ที่เน้นทฤษฎีและการพัฒนาจากแนวปฏิบัติทาง เศรษฐกิจด้วยการอธิบายภาพของระบบเศรษฐกิจไทยที่มุ่ง เน้นหนัก ไปทางภาวะการเงินการคลัง (ศกษัย พานิชักดิ์ 2524: 18) เนื่องจากปัญหาการเงินการคลังของประเทศหลังสงครามโลกครั้งที่สอง มีการขาดดุลเป็นปีแรก มีการเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยน ทำให้หน่วยงาน

ที่รับผิดชอบการเงินการคลังของประเทศ คือ กระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย
 สำนักงบประมาณ ต้องให้ความสนใจกับมาตรการทางการเงินการคลังเป็นหลักในการแก้ไขปัญหา
 เศรษฐกิจ ซึ่งเป็นแนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์กระแสหลักที่เฟื่องฟูในสหรัฐอเมริกา ในขณะเดียวกัน
 นักวิชาการของธนาคารแห่งประเทศไทยและกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ส่วนหนึ่งก็เป็นผู้สอนวิชา
 เศรษฐศาสตร์ในสถาบันการศึกษา จึงถ่ายทอดข้อความรู้และแนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์กระแส
 หลักของสหรัฐอเมริกาให้แก่นักศึกษาทางตำราหรือเอกสารประกอบการสอน หรืองานแปลอื่น ๆ
 ซึ่งคุณนวล จิวธรรมวงศ์ ได้จัดแบ่งไว้ในบรรณานุกรมตำราเศรษฐศาสตร์ภาษาไทยตั้งแต่แรกเริ่ม
 จนถึงปี 2523 ดังนี้

ตารางที่ 6 จำนวนหนังสือตำราเศรษฐศาสตร์ในยุคเริ่มต้นพัฒนาประเทศ จำแนกตามหมวด
หน่วย : เล่ม

ปี พ.ศ.	2493-2500	2501-2506	รวม
หมวดวิชา			
1. เศรษฐศาสตร์และ เศรษฐทั่วไป	11	7	18
2. เศรษฐศาสตร์มหภาค	1	8	9
3. เศรษฐศาสตร์จุลภาค	2	9	11
4. ประวัติแนวคิดทาง เศรษฐกิจ	1	2	3
5. ประวัติ เศรษฐกิจ	-	2	2
6. ระบบเศรษฐกิจ	-	-	-
7. เศรษฐกิจการเมือง	-	-	-
8. เศรษฐศาสตร์พัฒนา	-	2	2
9. สถิติเศรษฐศาสตร์/เศรษฐมิติ	-	-	-
10. เศรษฐศาสตร์การเงินและการธนาคาร	3	7	10
11. ภาษีอากรและการคลัง	4	8	12
12. เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ	-	1	1
13. เศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม	1	-	1
14. เศรษฐศาสตร์การจัดการ	-	-	-
15. เศรษฐศาสตร์การเกษตร	4	9	13
16. เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม	-	-	-
17. เศรษฐศาสตร์การพัฒนาชนบท	-	-	-
18. เศรษฐศาสตร์แรงงาน	-	-	-
19. เศรษฐศาสตร์ทรัพยากรมนุษยศาสตร์	-	-	-
20. เศรษฐศาสตร์การศึกษา	-	-	-
21. เศรษฐศาสตร์ขนส่ง	-	1	1
22. ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ	1	2	3
23. เศรษฐศาสตร์ภูมิภาค	-	-	-
24. เศรษฐศาสตร์วิศวกรรม	-	-	-

ตารางที่ 6 (ต่อ)

หน่วย : เล่ม

ปี พ.ศ.	2493-2500	2501-2506	รวม
หมวดวิชา			
25. เศรษฐศาสตร์สาธารณะ	-	-	-
26. เศรษฐกิจประเทศต่าง ๆ	-	1	1
	28	59	87

ที่มา : สรุปจากบรรณานุกรมของคณบดี สรรวมวงศ์

จากตารางจำนวนตำราเศรษฐศาสตร์ ได้พัฒนามากขึ้นในเชิงปริมาณ คือจากจำนวน 19 เล่ม ในช่วงปี พ.ศ. 2454-2492 เป็นจำนวน 87 เล่ม ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2493-2506 โดยจำแนกเป็นตำราที่ก่อกำเนิดขึ้นในช่วงต้นคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ถึงปี พ.ศ. 2500 เป็นจำนวน 28 เล่ม และจากช่วงปี 2500-2506 เป็นจำนวน 59 เล่ม ตำราหรือหนังสือเศรษฐศาสตร์หนังสือดังกล่าว ส่วนใหญ่แต่งและแปลขึ้นเพื่อเป็นเอกสารประกอบการสอน เนื่องจากในช่วงระยะเวลาดังกล่าว นักศึกษายังประสบกับการขาดแคลนตำราภาษาไทยอ่านประกอบ และกล่าวได้ว่า มหาวิทยาลัยที่เปิดสอน โดยไม่มีการสอบคัดเลือก (มหาวิทยาลัยเปิด) มีบทบาทก่อให้เกิดการผลิตตำรามากขึ้น ตำราหรือหนังสือในหมวดเศรษฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ทั่วไปมีจำนวนมากที่สุด เนื่องจากเป็นหมวดวิชาเศรษฐศาสตร์พื้นฐานที่ให้ความรู้เกี่ยวกับทางด้านเศรษฐศาสตร์ให้แก่ศึกษาคณะนิติศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ และคณะเศรษฐศาสตร์ด้วย หมวดวิชาที่มีจำนวนเป็นอันดับรอง ได้แก่ เศรษฐศาสตร์การเงินและการธนาคาร การคลังภาษีอากร เศรษฐศาสตร์การเกษตร เศรษฐศาสตร์มหภาค เศรษฐศาสตร์จุลภาค

1. การวิเคราะห์ตำรา

ตำราเศรษฐศาสตร์ในคนส่วนใหญ่เขียนขึ้นเพื่อประโยชน์สำหรับให้นักศึกษาอ่านค้นคว้าประกอบการเรียนเป็นหลัก ผู้เขียนส่วนใหญ่ก็คืออาจารย์ผู้สอนวิชาเศรษฐศาสตร์ในมหาวิทยาลัย และข้าราชการสังกัดกระทรวงทบวงกรม การเขียนตำราอาศัยประสบการณ์จากการทำงานและการศึกษาจากต่างประเทศ โดยอาศัยตำราต่างประเทศเป็นแนวทาง งานส่วนใหญ่เป็นลักษณะนำเอาความรู้ที่ได้เรียนจากต่างประเทศมาเผยแพร่ต่อ และผลิตทดแทนชิ้นใหม่ของความรู้ทาง

เศรษฐศาสตร์แบบตะวันตก (วิทยากร เชียงกุล 2531:20) จากการพิจารณาดำเนินการใช้เป็นตำราประกอบการศึกษาวิชาหลักเศรษฐศาสตร์พื้นฐาน (จุลภาคและมหภาค) ในสถาบันการศึกษาที่มีการสอนเศรษฐศาสตร์ ตำราหรือเอกสารประกอบการสอนจะมีแนวการอธิบายข้อความ กฏ และทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ ทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจ การประยุกต์เศรษฐศาสตร์กับสภาพลักษณะ เศรษฐกิจประเทศไทย เช่น หนังสือการคลัง ของ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ (2501)* เศรษฐกิจแห่งประเทศไทย ของ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ และสภาพ เศรษฐกิจ** (2498) หลักเศรษฐศาสตร์ ของ เดือน บนนาค (2502)** ฯลฯ ตำราเหล่านี้เคยเป็นตำราหลักในการสอนของคณะ เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ที่มีการเรียนการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ (รัชนิวรรณ อภัยศรี 2520:37, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2510: 252-253) โดยเฉพาะตำราหลักเศรษฐศาสตร์ ของ เดือน บนนาค เป็นตำราที่มักใช้เป็นตำราหลักและประกอบการสอนของคณะ เศรษฐศาสตร์ จนถึงปัจจุบัน และเป็นตำราที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจในวิชาเศรษฐศาสตร์ ได้ศึกษาหาความรู้อย่างกว้างขวาง (คำประกาศเกียรติคุณ ศาสตราจารย์พิเศษ เดือน บนนาค เศรษฐศาสตร์ดุสิต ตัดพิมพ์ 4 สิงหาคม 2514) ตำราฉบับนี้เขียนและแปลตามแนวตำราของนักเศรษฐศาสตร์ชาวอเมริกัน คือ พอล แอนโทนี แซมมวลสัน นักเศรษฐศาสตร์ชาวอเมริกันหันต่อมามีชื่อเสียงถึงขั้นได้รับรางวัลโนเบล จึงเห็นควรเลือกมาวิเคราะห์ถึงอิทธิพลของสหรัฐอเมริกาที่มีต่อตำราหลักเศรษฐศาสตร์ภาษาไทยที่ เดือน บนนาค ได้ยึดถือหรือรับเอาอิทธิพลของเศรษฐศาสตร์กระแสหลักของอเมริกา การวิเคราะห์ตำราหลักเศรษฐศาสตร์ของ เดือน บนนาค จะยึดแนวการวิเคราะห์ดังนี้

1. มโนทัศน์ (Concept) ที่ใช้เป็นแนวทางในการเขียนตำรา
2. กฏ ทฤษฎี หรือแบบจำลองที่ใช้ในการอธิบาย

1.1 มโนทัศน์ (Concept) หมายถึง หลักข้อกำหนด ศัพท์เทคนิคที่นักเศรษฐศาสตร์บัญญัติ เพื่อเป็นแนวทางในการอธิบายหรือขยายความทฤษฎี แบบจำลองหรือปรากฏการณ์ ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์ซึ่งมีความหมายเฉพาะที่ต้องทำความเข้าใจกันเป็นพิเศษ (ไกรยทอง ธีรดา คณินท์ 2527:15) ในข้อความเบื้องต้นของหลักเศรษฐศาสตร์ (2502) อธิบายความหมายของคำว่า เศรษฐศาสตร์ (Economics) ว่าเป็นศาสตร์ที่ศึกษา (1) ความสัมพันธ์ในทางเศรษฐกิจระหว่างมนุษย์ (2) ซึ่งรวมกันอยู่ในหมู่มนุษย์ชน (3) ปฏิบัติกิจเพื่อปรับแก้ความต้องการและหาความ

* เป็นหนังสือ Reserve ของห้องสมุดคณะ เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 ** เป็นหนังสืออ่านประกอบของวิชาหลักเศรษฐศาสตร์ คณะ เศรษฐศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สขสาราฎแกกน ความหมายของวิชาเศรษฐศาสตร์ เดือน บนนาค โดยคกถอตามแนวการใหคาน นิยามของนักเศรษฐศาสตร์ ชาวอเมริกัน ดังนี้

... คานนิยาม definition ของเศรษฐศาสตร์มากมาย แตกัไกลเคียงกันในความหมาย ท่านชามวลสัน ไม่นิยามไว้โดยเฉพาะ แต่มความในบทหนึ่งเกี่ยวกับบรรยาย ลักษณะและการวิเคราะห์เรื่องเศรษฐกิจกล่าวไว้ ขอให้ท่านอ่านคความในบทหนึ่ง นั้น คานนิยามมีมาก ขอยกตัวอย่างคอธิบายของบางท่าน เช่น ในหนังสือ Economics ของท่าน James Hasvey Dedd และท่าน Carl W.Hasek (1957) ท่านทั้งสองนิยามว่า Is the systematic study of neverending effects of man to secure and use the goods and services he desires ท่าน E.Victor Morgan ในหนังสือ A First approach to Economics (1957) นิยามว่า The study how the members of a community apportion searce means between alternatives ends (เดือน บนนาค 2502:19-20)

ดังนั้น คาราทของ เดือน บนนาค ได้ใช้แนวความคิดรวบยอด (concept) ของนักเศรษฐศาสตร์ชาวอเมริกันเป็นพื้นฐานในการอธิบายเนื้อหาวิชาเศรษฐศาสตร์ ซึ่งนับว่ามโนทัศน์ในการอธิบายเศรษฐศาสตร์เบื้องต้นกถกนมาถายทอดให้กับนักศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ในยคนได้รับแนวคิดเศรษฐศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา โดยผ่านคาราทแดงขนตามแนวเศรษฐศาสตร์ของอเมริกัน และในขณะเดียวกันก็สนับสนุนให้นักศึกษาหรือผสนใจวิชาเศรษฐศาสตร์ได้อ่านวิชาเศรษฐศาสตร์ภาคภาษาอังกฤษของแซมมวลสัน ดังในบทนำของหนังสือหลักเศรษฐศาสตร์ภาค 3 ดังนี้

... ข้าพเจ้าได้กล่าวที่ท่านต้องมี Economics ฉบับภาษาอังกฤษของท่านชามวลสันควย ดังนั้นท่านจะรทงวิชาเศรษฐศาสตร์และภาษาอังกฤษไปในตัวและท่านยังจะได้อีกว่า ชาวอเมริกันมีวิถีชีวิตทางเศรษฐกิจของเขาอย่างไร ทำไมเราจึงเอาใจใส่มากในเรื่องเศรษฐกิจของเขาและของโลก...

1.2 ทฤษฎี คือ ข้อรรถาธิบายที่ใช้ได้ทั่วไป (Generalized explanation) ซึ่งได้ผ่านการทดสอบมาแล้วจนเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป ในหมนนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง นอกจากนทฤษฎี ยังอาจหมายถึงคอธิบายปรากฏการณ์ หรือพฤติกรรมที่ยังไม่ได้ผ่านกระบวนการพิสูจน์ หรือทดสอบมาแล้วตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) (ไทรยท ธีรตยาคินนท 2527:23) ที่มาของทฤษฎีในเศรษฐศาสตร์ ได้แก่ ข้อเท็จจริง (Facts) ต่าง ๆ ที่เป็นปรากฏการณ์และ

พฤติกรรมในสังคม โดยเฉพาะในสิ่งที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างข้อเท็จจริงต่างๆ คือ การสร้างทฤษฎีจากกฎ (Law) หรือข้อสันนิษฐาน (Hypotheses) เช่น จากการสังเกตการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนบ่อย ๆ ครึ่งว่า เมื่อสินค้า ก. ราคาสูงขึ้น ปริมาณสินค้า ก. ที่ซื้อขายกันก็ลดลง และในทิศทางที่สลับกัน เมื่อสินค้า ก. ราคาลดลง จำนวนสินค้า ก. ที่ซื้อขายก็เพิ่มสูงขึ้น จนนักเศรษฐศาสตร์เรียกว่า เป็นกฎของอุปสงค์ (Law of Demand) ในการอธิบายทฤษฎี หรือกฎในหนังสือหลักเศรษฐศาสตร์ ได้อธิบายกฎที่ได้จากการติดตามสังเกตของนักเศรษฐศาสตร์ชาวอเมริกันเช่นเส้นโค้งของการเป็นไปได้ในการผลิต (Production Possibility Curve) พร้อมทั้งยกตัวอย่างเศรษฐกิจ 2 ชนิด คือ เนยกับปืน เพราะเนยประเทศตะวันตกใช้ในการประกอบอาหาร ส่วนปืนเป็นยหยาบจำเป็นทางการทหารในการป้องกันประเทศ ดังข้อความในหนังสือหลักเศรษฐศาสตร์ของ เดอน บุนนาค

ท่านชาวอเมริกันจึงเอาแต่เพียงเศรษฐกิจ 2 ชนิด ท่านเอาของสำหรับการทหารเทียบกับของสำหรับการพลเรือน เพราะเป็นเรื่องที่กล่าวถึงกันมากสมัยนั้น ค่อนข้างยังเป็นเรื่อง เป็นเรื่องตาย แต่ทรัพยากรที่ใช้ในการทหารและการพลเรือนนั้นมากมายหลายชนิด ท่านเลยพูดให้แคบ เอาเนย butters เทียบกับปืน guns เนยนั้นฝรั่งใช้ในการประกอบอาหารฝรั่งมากมาย มากกว่าน้ำมันหมของเร าอาหารคาวหวานฝรั่งใช้เนยเป็นพัน (เดอน บุนนาค 2502:120-121) แต่ข้าพเจ้าขอเอาเรื่องเนยกับปืนของอเมริกันมากล่าวตามเขาคิดกว่า ดเขาเอาใจใส่เรื่องทหารพลเรือนมากกว่าเรา อย่างไรก็ตามเรื่องการเลือกภูมิในทรัพยากรอื่น ๆ ถ้าเอาเหล็ก ซีเมนต์ หิน ไปสร้างถนนเสียหายหมด การปลูกสร้างบ้านเรือนของเอกชนก็ต้องน้อยลง ถ้าเราจะผลิตเอาแต่อาหารอย่างเดียวเสียหายมากมาย การผลิตเสื้อผ้าและอื่นๆ ก็ต้องผลิตน้อยลงตามจำนวนที่ต้องลด

เอากรณีเรื่องเนยกับปืน ถ้าสมมติว่าในอเมริกาสิ่งที่จะพึงก่อกำเนิดให้เกิดเป็นเนยหรือเป็นปืนขึ้นได้นั้น ใน 1 ปี มีจำนวนจำกัด คุณภาพของสิ่งนั้นคงที่ วิธีการผลิตก็คงเป็นอย่างวิธที่เคยทำกันมา ไม่มีการพบใหม่ ดัดแปลง แก้ไข ถ้านำสิ่งที่ป็น resources ทั้งหมด ไปผลิตปืน แทนที่จะผลิตเนย ก็ได้ปืน 15,000 กระบอก แต่ถ้านำไปผลิตเพียงบางส่วน คือนำไปใช้ผลิตเนยบ้าง ปืนบ้าง ส่วนที่ใช้ผลิตเนยก็ได้เนยน้ำหนักหนึ่ง ส่วนหนึ่งนำไปใช้ผลิตปืนก็ได้ปืนจำนวนหนึ่ง สมมติว่าแยกเป็นส่วนได้ดังนี้

ตาราง 1 การเลือกที่กระทำได้
ระหว่างการผลิตเนยและการผลิตป็น

	A	B	C	D	E	F
เนย (หน่วยล้านปอนด์)	0	1	2	3	4	5
ป็น (หน่วยพันกระบอก)	15	15	12	9	5	0

ตามตารางที่แสดงนัยอมเห็นได้ว่า ถ้านำสิ่งที่พ่วงกับกำเนิด resources หรือเรียกสั้นๆว่า "ทรัพยากร" ไปใช้ผลิตเนยอย่างเดียวอเมริกาจะได้น้ำมันหนัก 5 ล้านปอนด์ แต่ไม่ได้ป็นเลย เพราะไม่มีทรัพยากรที่เหลืออันจะพึงนำมาใช้ผลิตได้ โดยเอาไปใช้ในการผลิตเนยเสียหมดสิ้นแล้ว ในทางตรงกันข้าม ถ้านำเอาทรัพยากรทั้งหมดมาใช้ผลิตป็นอย่างเดียวกัจะได้น้ำมัน 15,000 กระบอก แต่ไม่ได้เนยเลย ดังนั้นยอดของการผลิตเนย 5 ล้านปอนด์ หรือ ยอดของการผลิตป็น 15 พันกระบอก จึงเป็นยอดสูงสุด ในป็นหนึ่งของการใช้ทรัพยากรทั้งหมดผลิตเนยอย่างเดียวหรือผลิตป็นแต่อย่างเดียว แต่ทั้งนี้ ทรัพยากรที่จำนวนและคุณค่าของทรัพยากร ตลอดจนวิธีเทคนิคที่ใช้ผลิตคงที่ ไม่ตัดแปลงเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้น เพราะถ้าทรัพยากรใหม่มีจำนวนเพิ่มหรือทำให้คุณค่าทรัพยากรดีขึ้น ทั้งวิธีผลตักภาวนาจัด ได้ดีขึ้นต่อไป จำนวนผลิตของเนยหรือของป็นก็จะเปลี่ยนแปลงไปด้วย (เดือน บนนาค 2502:121-122)

การอธิบายกฎเกณฑ์ ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ ในเรื่องเส้นโค้งของการเป็นไปได้ในการผลิต (Production Possibility Curve) เป็นการนำเอาทฤษฎีที่เกิดจากการเฝ้าสังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้น โดยนักเศรษฐศาสตร์ชาวอเมริกา การอธิบายและการประยุกต์ใช้มีโนทัศน์และกฎ ทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อให้ นักศึกษาและผู้อ่านเข้าใจ ก็อยู่ในบริบทของข้อความรของนักเศรษฐศาสตร์ชาวอเมริกันทั้งหมดถ้านับตำราที่เขียนโดยใช้มีโนทัศน์ (concept) กฎ ทฤษฎีกระแสหลักของเศรษฐศาสตร์กระแสหลักของอเมริกา ย่อมเป็นตัวอย่างทอดแนวดิจ ข้อความร อดมการณ์และจิตสำนึกต่าง ๆ ตามแบบเศรษฐศาสตร์กระแสหลักของอเมริกา ให้แก่นักศึกษาที่ใช้ตำราดังกล่าว ในสถาบันการศึกษา

อนึ่ง จากประวัติการศึกษาและประสบการณ์การทำงานของผู้แต่ง (นายเดือน บนนาค) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกจากมหาวิทยาลัยปารีส ประเทศฝรั่งเศส เป็นบุคคลในกลุ่มรุ่น

บกเบิก การสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในยกก่อตั้ง 2477 การสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ในยุคนั้น ยึดถือตามแนวการศึกษาแบบฝรั่งเศส (สมบรม ศรีประชัย 2526:9) แต่หลังจาก นายเดือน บนนาค ออกไปดำรงตำแหน่งทางการเมือง ช่วงปี พ.ศ.2485-2496 จากนักเขาดำรงตำแหน่งคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นคนแรก แต่จากงานเขียนตำราหลักเศรษฐศาสตร์ที่พิมพ์ออกประกอบการสอนในปีพ.ศ.2502 ดังที่ได้วิเคราะห์ข้างต้นชี้ให้เห็นถึงการยึดถือแนวความคิด และกฎ ทฤษฎีต่าง ๆ จากหนังสือเศรษฐศาสตร์เบื้องต้นของแซมมวลสัน (Samuelson) ทั้งนี้เนื่องจาก เดือน บนนาค เป็นนักวิชาการไทยที่หันมาสนใจด้านทฤษฎี คอยติดตามความเคลื่อนไหวของวิชาการเศรษฐศาสตร์ตะวันตกอย่างสม่ำเสมอ และเห็นว่าอเมริกาเป็นประเทศที่เกิดหลังประเทศยุโรป แต่มีความเจริญก้าวหน้าทั้งเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ประกอบกับในวงวิชาการ หนังสือ และตำราเศรษฐศาสตร์อเมริกามีผู้เขียนขึ้นมาครอบคลุมไปทุกหมวดวิชาเศรษฐศาสตร์ เป็นที่แพร่หลายในต่างประเทศอย่างกว้างขวาง ดังข้อความที่เดือน บนนาค เขียนไว้ดังนี้

อเมริกานั้นก็จะเจริญภายหลัง แต่ก้าวหน้าไปเร็ว จากท่าน เออร์วิง ฟิชเชอร์, โทสลิก ก็มีความรู้มากมาย ปัจจุบันก็มีท่านบอล เอ ซามวลสัน ท่าน ฮาร์เวย์ คอตต์ ท่านดับบลิว ฮาเสด ท่านยอร์จ ลีแลนด์ บาช เป็นอาทิ ทกประเทศเขากวดเขา เร่งเข้าบังคับให้เรียนให้รึกกันทกแห่ง ใช้เวลาเรียนเท่าเดิมแต่เรียนให้มากกว่าเดิม หนังสือในเรื่องเศรษฐศาสตร์จึงมีผู้เขียนมาก และได้รับการอ่านอย่างแพร่หลาย อเมริกาคจะมีมากที่สุด หนังสือใดก็ถูกแปลออกเป็นภาษาต่างประเทศ เพื่อให้บุคคลแสวงหาความรู้ได้อย่างกว้างขวาง ทำอ่านได้ง่าย และทำอ่านได้ทกเรื่องที่ต้องการ (เดือน บนนาค 2502:2-3)

แนวความคิดของเดือน บนนาค ได้รับอิทธิพลของเศรษฐศาสตร์กระแสหลักในอเมริกา แต่ก็นำมาปรับหรือพิจารณาปัญหาทางเศรษฐกิจในขณะนั้นอย่างลึกซึ้ง โดยเห็นว่าปัญหาเศรษฐกิจพื้นฐานไม่อาจใช้กำลังแรงงานเข้าแก้ไข แต่ปัญหาพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจใดเศรษฐกิจหนึ่งอาจแก้ไขให้ดีขึ้นได้โดยอาศัยกลไกของราคา การเข้าใจการทำงานของกลไกราคาอย่างลึกซึ้งและพยายามประสานกับเครื่องมือและนโยบายอื่น ๆ ที่จะช่วยให้กลไกราคาทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังคำปาฐกถาของเดือน บนนาค ดังนี้

"ข้อความที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมานั้น เป็นเรื่องหลัก เป็นเรื่องทฤษฎีหรืออุดมคติ แต่สิ่งที่เราเห็น ๆ กันอยู่ทุกวันนี้ กลไกราคาก็ได้ใช้กันมาแต่โบราณ ปัญหาเศรษฐกิจก็ยังมิเสมอและคมมากในสมัยนี้ มากกว่าสมัยก่อน กลไกราคาก็ยังแก้ไม่ได้หมด กลไกราคาจึงมีเป็นเครื่องมือที่ล้าสมัยไปแล้วหรือ สมควรทิ้งและหาเครื่องมือใหม่มาใช้แทนจะมี

ดีกว่าหรือการพูดเช่นนั้น ถ้าเราคิดให้ซึ้งแล้ว เราจะเห็นว่า เป็นคำพูดที่เกิดจากการห่อ
 แท้ ถ้าเราลองตั้งปัญหาถามเสียใหม่ว่า มีอะไรเล่าที่ดีไปกว่ากลไกแห่งราคาในการ
 แก้ปัญหาเศรษฐกิจแล้ว ดิฉันว่าใครจะตอบว่าอะไร... ดังนั้น เมื่อเราหาอะไรที่ไม่มี
 ลักษณะบังคับมาใช้แทนกลไกราคานั้นมีข้อบกพร่องอยู่ เราก็ควรแก้ข้อบกพร่องของกลไก
 ราคานั้นเสีย อันที่จริงแล้วกลไกราคานั้นได้ถูกแก้ไขเสมอมาทุกคราวที่เกิดมีข้อบกพร่อง
 ขึ้นเช่น ในเวลาสงคราม เราก็ได้มีการกำหนดราคา เราก็ได้มีการปันส่วนสิ่งของใช้
 เราก็ได้มีการเกณฑ์แรงงานและอื่น ๆ สมัยนี้เราเร่งรัดเศรษฐกิจให้พัฒนาให้เร็ว เรา
 จึงต้องมีการบังคับกันบ้าง แต่ลักษณะการบังคับของเรามีใช้ เป็นลักษณะถาวร และก็ไม่
 ได้ทิ้งเรื่องกลไกราคา เราบังคับกันเพียงการปรับปรุงการดำเนินงานให้เข้าที่ ก็
 เหมือนกับนาฬิกาซึ่งต้องมีการชำระล้างปรับไม่ให้ช้าไม่ให้เร็ว แล้วมันก็เดินให้เวลาแก่
 เราอย่างเที่ยงตรง" (เดือน บนนาค 2502: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

ซึ่งแนวคิดนี้ค่อนข้างสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยรัฐบาลเข้ามาแทรกแซง
 การทำงานของกลไกราคาด้วย การกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2. อาจารย์ผู้สอน

อาจารย์ผู้สอนของคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในยุคริเริ่มต้นพัฒนา
 ประเทศ อาจารย์ผู้สอนในคณะมีเพียง 2-3 คน จึงมีอาจารย์พิเศษซึ่งเป็นข้าราชการจากกระทรวง
 ต่าง ๆ มาเป็นบรรยาย ดังมีรายชื่อ

1. นายเดือน	บนนาค	ปริญญาเอก ฝรั่งเศส	
2. นายสมทบ	สุวรรณสิทธิ์	ปริญญาเอก ฝรั่งเศส	
3. นายชัย	กาญจนประกร	ปริญญาเอก อเมริกา	
4. นายชัย	กาญจนาคม	ปริญญาเอก ฝรั่งเศส	
5. นายบัว	องภากรณ	ปริญญาเอก อังกฤษ	กระทรวงการคลัง
6. คุณหญิงสภาพ	ยศสุนทร	ปริญญาเอก	ธนาคารแห่งประเทศไทย
7. นายฉลอง	บึงตระกูล	ปริญญาเอก	สภาเศรษฐกิจแห่งชาติ
8. นายมนตรี	บริสทธิ์	ปริญญาเอก อเมริกา	
9. นายสมพร	เทพสิทธิ์	ปริญญาเอก อเมริกา	
10. นายสมพงษ์	ธนะ โสภณ	ปริญญาเอก อเมริกา	ธนาคารแห่งประเทศไทย
11. นายบุญมา	องค์สวรรค์	ปริญญาเอก อเมริกา	กระทรวงการคลัง

ที่มา : 1) คำนวนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2502 และทวี ทัศนิก
 ลล โสภณยานนท์ สัมภาษณ์

2) คำประกาศเกียรติคุณเศรษฐศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ประจำปีการศึกษา 2525-2526

จำนวนข้อมลอาจารย์ที่ทำการสอนคณะ เศรษฐศาสตร์ในยุคนั้นมีจำนวนประมาณ 10 คน มีความสำเร็จ การศึกษาปริญญาโท/เอกจากประเทศฝรั่งเศส อังกฤษ อเมริกา อาจารย์บางส่วนเป็นอาจารย์ พิเศษจากกระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย เช่น บัวย อังภากรณ สภาท ยศสนทร สมพร เทลลิตี สมพงษ์ ธนะ โสภณ การที่อาจารย์เหล่านี้ได้สำเร็จการศึกษาจากประเทศ ตะวันตก ย่อมเป็นเครื่องชี้ให้เห็นอิทธิพลตะวันตก แต่อิทธิพลตะวันตกในช่วงนี้เป็นสองแนวคือทั้ง ยุโรปและอเมริกา เนื่องจากอาจารย์ที่สอนสำเร็จการศึกษาทั้งจากยุโรปและอเมริกา โดยอิทธิพล ของอเมริกาเริ่มเข้ามาหลังจากปี 2493 (ทวี หมั่นนกร สัมภาษณ์)

สำหรับ อาจารย์เดือน บนนาค ท่านสำเร็จการศึกษาจากฝรั่งเศส แต่การกลับมาเป็น อาจารย์สอนคณะ เศรษฐศาสตร์ในยุคนั้น ท่านเริ่มเปลี่ยนแนวการสอนมาในแนวของอเมริกา คือเริ่ม แปลตำราเศรษฐศาสตร์ของชาวอเมริกา (สมบรม ศิริประชัย 2526: 9-10) การที่เป็นเช่นนั้น อาจเป็นเพราะท่านเป็นนักวิชาการที่ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ เมื่อเห็นว่าวิชาการใดทันสมัย และเป็นทันสมัยกันในต่างประเทศ ประกอบกับท่านได้ศึกษาดำรงของอังกฤษ ฝรั่งเศส และอเมริกัน ท่านมีความเชื่อว่าตำราของอเมริกัน หากใช้เป็นคู่มือประกอบการสอนแก่นักศึกษา นักศึกษาจะ สามารถเรียนและ เข้าใจเรื่อง เศรษฐกิจได้ดี ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ดังปรากฏในความนำ หนังสือหลักเศรษฐศาสตร์ ดังนี้

หนังสืออิคอนมิคส์ของท่านซามวลชัน ได้แปลออกเป็นภาษาฝรั่งเศส ท่านกาแอลแฟง Gael Fain ผู้อำนวยการสถาบันศึกษาดารจัตระ เบียงงาน เศรษฐกิจและสังคม ของฝรั่งเศส Ecole Nationale d'Organisation Economique et Sociale เป็นผู้แปล สถาบันแห่งนี้ชื่อว่า เอกอล แต่ไม่ใช่โรงเรียน คำว่าเนชันนัลแสดงว่าเป็น สถาบันชั้นสูงของชาติชั้นมหาวิทยาลัย ท่านแฟงว่า "ครูผู้ได้ใช้หนังสือของท่านซามวลชัน เป็นคู่มือการสอนถือเป็นตำราสอนและอธิบายไขความของหนังสือนี้ด้วยวาจา นักศึกษา จะสามารถเรียนและ เข้าใจเรื่อง เศรษฐกิจหรือวิชาเศรษฐศาสตร์ได้ดี โดยใช้ความ พยายามน้อยที่สุด" ท่านแฟงเปรียบเทียบว่าการเรียนจากหนังสือของท่านซามวลชันเป็นการ เรียนเศรษฐศาสตร์กันได้ง่าย ๆ โดยไม่ต้องร้องไห้เสียน้ำตา Sans larmes หรือ without tears ผู้เรียนจะสามารถใช้เครื่องมือต่าง ๆ ที่หนังสือนี้สาธยายไว้ ทั้ง ในทางทฤษฎีและในทางปฏิบัติในเรื่อง เศรษฐกิจต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกง่าย

(เดือน บนนาค 2502: 12-13)

ดังนั้น อิทธิพลตะวันตกในยุคนั้นจึงเริ่มเบี่ยงเบนจากยุโรปเป็นอเมริกาเด่นชัดขึ้น โดยมี อาจารย์ผู้สอนวิชาเศรษฐศาสตร์ในยุคนั้นรับเข้ามาถ่ายทอดผ่านตำรา และ เอกสารประกอบการสอน ที่ผู้สอนกำหนดให้นักศึกษาอ่าน

บทสรุป

อิทธิพลตะวันตกต่อหลักสูตรการสอนเศรษฐศาสตร์ในยุคพัฒนาประเทศ มีความสัมพันธ์กับนโยบายของผู้บริหารประเทศ ในการรับแนวคิดการพัฒนาแบบตะวันตก ตามแนวเศรษฐศาสตร์กระแสหลักแบบนีโอคลาสสิก เปิดรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การจัดองค์กรการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนเศรษฐกิจของประเทศ (วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ 2529: 9,40) ด้านนโยบายของประเทศให้ทันสมัย ความต้องการของผู้มีความรู้ทางเศรษฐศาสตร์เริ่มมีมากขึ้น เป็นผลให้มหาวิทยาลัยได้จัดตั้งแผนกวิชา/คณะเพิ่มขึ้น เพื่อเปิดสอนวิชาที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์ เช่น แผนกวิชาการคลัง คณะรัฐศาสตร์ แผนกวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณะสหกรณ์และเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หลักสูตรเศรษฐศาสตร์ในขณะนั้นเนื้อหาสาระมีความเป็นเศรษฐศาสตร์มากขึ้น คือ มีการแทรกรายวิชาใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น แบ่งสาขาย่อย ๆ เช่น วิชาเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการแลกเปลี่ยนค่าและราคา ทฤษฎีว่าด้วยการจ้างงาน การเงินการธนาคาร การพัฒนาเศรษฐกิจ เศรษฐกิจขนส่ง รายได้ของชาติ และบัญชีสังคม ซึ่งเป็นการจัดหลักสูตรแบบอเมริกา ดาราคัทใช้ประกอบการสอนเป็นดาราที่ผู้สอนแปลจากหนังสือเศรษฐศาสตร์ของอเมริกาที่เป็นที่นิยมอยู่ในขณะนั้น การเขียนเอกสารประกอบการสอนใช้มีโนทัศน์ กฎ ทฤษฎี แบบจำลองของเศรษฐศาสตร์กระแสหลักในอเมริกามาอธิบายประกอบเรื่องเศรษฐกิจของไทย ผู้สอนก็เป็นผู้มีประสบการณ์ในการศึกษาจากประเทศยุโรป อเมริกา และทำงานในกระทรวงทบวงกรมทั้งจัดตั้งและดำเนินการตามแนวคิดการพัฒนาแบบตะวันตก แนวเศรษฐศาสตร์กระแสหลักของอเมริกา